

3.8.8.3 ความสัมพันธ์ทางครอบครัว

ความสัมพันธ์เป็นหลักสำคัญของครอบครัวคือความสัมพันธ์ระหว่างภรรยาและสามี ในสังคมมลายูนั้น ภรรยาและสามีมักไม่แสดงความรักต่อกันในที่สาธารณะเพราะการแสดงความรักในที่สาธารณะสำหรับชาวมลายูนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรหรือที่เรียกว่า “Tidak Manis” (ไม่เหมาะสม ไม่ควร)

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับลูก ๆ นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “เคารพเชื่อฟัง” หรือ “taat dan hormat” สังคมมลายูไม่ยอมรับการที่ลูกไม่เชื่อฟังคำพูดของบิดามารดา ไม่เคารพ บิดามารดา และไม่สนใจดูแลบิดามารดาในยามเจ็บป่วยหรือแก่เฒ่า ในสังคมมลายูการเคารพเชื่อฟัง บิดามารดาได้เกิดขึ้นในหลายวิธีการ รวมทั้งการพูดสุภาพ ไพเราะ มีความประพฤติเรียบร้อย และไม่สร้างความอับอายแก่บิดามารดา ลูก ๆ จะไม่ได้รับอนุญาตเข้าร่วมกิจการของผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการ ทารือพูดคุยหรืออื่น ๆ ซึ่งลูก ๆ ถูกมองว่ายังอ่อนอยู่ (Mentah) ในขณะที่ผู้ใหญ่ถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่ “Lebih awal makan garam” หรือ “อาบน้ำร้อนมาก่อน” แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับลูกที่โตแล้ว โดยเฉพาะที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วจะมีสถานะที่ค่อนข้างเสมอภาพเพราะถือว่าลูกที่แต่งงานแล้วมีประสบการณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง โดยทั่วไปแล้วตั้งอยู่บนพื้นฐานของอายุและชั้นรุ่น ของบุคคล เพราะในสังคมมลายูนั้นมีหลักอยู่ว่า “Orang-Orang muda dikehendaki menghormati orang tua” (ผู้มีอายุน้อยกว่าต้องเคารพผู้อาวุโส)

3.8.8.4 สังคมมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชาชนชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่หลายกลุ่ม ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่ม ประชาชนชาวมลายูดังกล่าวออกเป็นได้ดังนี้

1. ชาวมลายูท้องถิ่น

ชาวมลายูกลุ่มนี้เป็นชาวมลายูที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็น เวลานานนับตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่วนใหญ่ของชาวมลายูกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและบางอำเภอของจังหวัดสงขลา เช่น จะนะ เทพา สะบ้าย้อย นาทวี และสะเดา (เฉพาะ ต. ปริก)

2. ชาวมลายูที่เดิมเป็นชาวมลายูภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ชาวมลายุกลุ่มนี้มีอยู่ 3 กลุ่ม กลุ่มแรกนั้นคือชาวมลายูที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูล ด้วยเดิมนั้นจังหวัดสตูลเป็นส่วนหนึ่งของรัฐเคดาห์ สำหรับกลุ่มที่สองคือ อำเภอสะเตา (ยกเว้น ต. ปริก) เดิมนั้นพื้นที่ส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐเคดาห์ แต่ได้มอบดินแดนส่วนนี้แก่ประเทศไทย ตามสนธิสัญญา Anglo-Siam 1909 กลุ่มที่สามคือดินแดนบริเวณที่เรียกว่า a small corner in the Northeast of Kelantan ซึ่งเป็นดินแดนของรัฐกลันตันที่ได้ทำการแลกเปลี่ยนกับเมืองระแงะ โดยดินแดนดังกล่าวในปัจจุบัน ซึ่งนิโมฮาเหม็ด บิน นิมุฮัมมัด ซอและห์ (Nik Mohamed bin Nik Mohd. Salleh, 1974 : 55) กล่าวว่า พื้นที่รัฐกลันตันมอบแก่ไทยนั้นประกอบด้วยบ้านเขาตันหยง (Bukit Tanjung) บ้านเจ๊ะเห (Che'hel) บ้านบลาวันหรือไพรวัน บ้านตาบา และบ้านสุโงโกลก รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นเส้นทางผ่านของแม่น้ำสุโงโกล-ลก แม่น้ำบางนรา แม่น้ำลายาร์ (Sungai Layar) แม่น้ำกายูละ แม่น้ำสุโงปาตี และแม่น้ำเอลอง (Sungai Elong) เมื่อดินแดนเหล่านี้ รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของอำเภอสะเตาถูกมอบแก่ไทยแล้ว ทางรัฐบาลไทยจึงได้ประกาศตั้งอำเภอตากใบและอำเภอสะเตา ตามประกาศจัดตั้งอำเภอสะเตาและอำเภอตากใบ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 26 ลงวันที่ 22 สิงหาคม ร.ศ. 128 ชาวมลายุกลุ่มนี้นอกจากตั้งที่กล่าวมาแล้ว การอพยพของชาวมลายูในมาเลเซียก่อนได้รับเอกราชก็เป็นส่วนหนึ่งของประชาชนกลุ่มนี้ เช่นการอพยพของชาวมลายูจากหมู่บ้านตุยห์ (Tujuh) ในอำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน เพื่อตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านตุยห์ อ.เมือง จ.นราธิวาส การอพยพแรงงานจากมาเลเซียเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อนมาเลเซียจะได้รับเอกราช ซึ่งลูกหลานของกลุ่มประชาชนเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ใน ต.บุกิต อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส อำเภोजะแนะ จังหวัดนราธิวาส หรือแม้แต่หมู่บ้านกำปางบารู ต.ปะลुरु อ.สุโงปาตี จ.นราธิวาส (นิอับลุลาภิ บินนิฮัสซัน, (สัมภาษณ์) 20 มิถุนายน 2548)

3. ชาวมลายูที่มีเชื้อสายมาจากอินโดนีเซีย

ชาวมลายูที่มีเชื้อสายมาจากชาวนั้น มีเป็นจำนวนหนึ่ง เนื้อหาของ Hikayat Pattani ได้กล่าวถึงการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวนาในอดีต นั้นแสดงว่าชาวนานั้นอาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้มาเป็นเวลานานแล้ว แต่ด้วยกลุ่มชาวนาเหล่านี้มีความเหมือนในด้านชาติพันธุ์กับคนมลายูท้องถิ่น ทำให้พวกเขาถูกกลืนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชาวมลายูท้องถิ่น ซึ่งร่องรอยของความ เป็นชาวของกลุ่มประชาชนดังกล่าวได้สูญหายไป ถึงอย่างไรก็ตาม ชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหนึ่งก็ยังมีที่ยอมรับว่าบรรพบุรุษตนเองมาจากอินโดนีเซีย ดังเช่นกรณีของ ซิดิก ซาริฟ อดีต รัฐมนตรีช่วยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นนำชายของนายอาร์เพ็ญ อุตริสินธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบสัดส่วน เขต 8 โดยบิดาของท่านอพยพมาจากเกาะสุมาตราในประเทศอินโดนีเซีย และได้เข้ามาตั้งรกรากที่อำเภอสุโงปาตี จังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้พีรยศ ราฮิมมูลา, (2543 : 20) ได้ให้ข้อสังเกตว่าจากชื่อของหมู่บ้านในจังหวัดปัตตานีจำนวนมากที่มีชื่อซ้ำหรือคล้ายกับชื่อสถานที่ใน

อินโดนีเซีย เช่น หมู่บ้านปาเสยาวอ (Paser- Java) ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีปัจจุบัน หมู่บ้าน “ตะลุบัน” (Teluban) ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีเช่นกัน ซึ่งเสียงคล้าย ๆ กับสถานที่ในชาว “ชาว” เรียกว่า “ตูบัน” (Tuban) และอีกสองหมู่บ้านเรียกว่า “หมู่บ้านจัมบี” (Kampung Jambi) แห่งหนึ่งอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาส และอีกแห่งหนึ่งอยู่ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ชาวบ้านผู้สูงอายุในหมู่บ้านดังกล่าว โดยเฉพาะผู้นำศาสนาได้ให้คำตอบที่น่าสนใจว่า บรรพบุรุษของเขามาจากสุมาตราหรือชาว

4. กลุ่มประชาชนที่มีรากเหง้ามาจากปากีสถาน อินเดีย และอาหรับ

ด้วยประชาชนกลุ่มนี้นับถือศาสนาอิสลามเฉกเช่นเดียวกับชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแม้ว่าชนบทรรมนิยมประเพณีจะแตกต่างจากชาวมลายู รวมทั้งภาษาพูดโดยภาคใต้และแม้ว่าชนบทรรมนิยมประเพณีแตกต่างจากชาวมลายู รวมทั้งภาษาพูดโดยบางกลุ่มพูดภาษาไทย แต่บางกลุ่มจะใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ดังนั้นสังคมมลายูท้องถิ่นรับกลุ่มประชาชนเหล่านี้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมลายูด้วย ดังเช่น สกุลอัลยุฟรี ซึ่งสาเหอะอับดุลเลาะห์ อัลยุฟรี (สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2550) ได้เล่าว่าปู่ของท่านอพยพมาจากเมืองหะเฎาะเราะมะเวรัต ในประเทศเยเมน ยังเกาะสุมาตรา ในอินโดนีเซียโดยประกอบอาชีพค้าขาย ต่อมาก็ได้ย้ายมาตั้งรกรากที่สิงคโปร์ จากนั้นบิดาของท่านก็อพยพมาและตั้งรกรากที่ปัตตานี นอกจากสกุลอัลยุฟรีแล้วยังมีสกุลอื่น ๆ อีกหลายสกุลที่ต่างก็อพยพมาจากประเทศอาหรับ อาทิ อัลฮาลาบี อัลกาฟ อัลอิตรุส เป็นต้น

3.8.8.5 การจัดชนชั้นทางสังคมของชาวมลายู

สังคมมลายูได้มีระบบการจัดชนชั้นทางสังคม โดยตัจญัน ฮาดิญาญา (Tarjan Hadidjaja, 1964 : 112) ได้กล่าวถึงการจัดชนชั้นของสังคมมลายูในอดีตว่ามีดังต่อไปนี้

1. ชั้น Raja ผู้ชายที่อยู่ในชั้น Raja เมื่อแต่งงานกับสตรีชั้น Raja ด้วยกัน บุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Raja เช่นกัน
2. ชั้น Biduanda สตรีที่อยู่ในชั้น Raja เมื่อแต่งงานกับผู้ชายชั้นขุนนาง (Menteri) บุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Biduanda
3. ชั้น Ceteria สตรีที่อยู่ในชั้น Raja เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไป บุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Ceteria
4. ชั้น Perwara สตรีที่อยู่ในชั้น Ceteria เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไปบุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Ceteria

5. ชั้น Sida สตรีที่อยู่ในชั้น Perwara เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไปบุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Sida
6. ชั้น Hulubalang สตรีที่อยู่ในชั้น Sida เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไป บุตรที่ได้มาจะมีฐานะเป็นชั้น Hulubalang

3.8.8.6 การจัดชนชั้นในสังคมมลายูในภาคใต้

สำหรับการจัดชนชั้นทางสังคมของสังคมมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีดังต่อไปนี้

1. ชั้น Raja, Tengku ผู้ชายที่มีชั้นเป็น Raja, Tengku เมื่อแต่งงานกับสตรีที่มีชนชั้นใดก็ตาม บุตรที่ได้จะเป็นชั้น Raja, Tengku และ Tuanku
2. ชั้น Nik (นิ, หนิ) สตรีที่มีชั้นเป็น Raja, Tengku เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไปหรือผู้ชายที่มีชนชั้นต่ำกว่า บุตรที่ได้จะเป็นชั้น Nik
3. ชั้น Wan (แวน, วัน, หวัน) สตรีที่มีชั้นเป็น Nik เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไปหรือผู้ชายที่มีชนชั้นต่ำกว่า บุตรที่ได้จะเป็นชั้น Wan
4. ชั้น Che' (เจ๊ะ) สตรีที่มีชั้นเป็น Wan เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไปหรือผู้ชายที่มีชนชั้นต่ำกว่า บุตรที่ได้จะเป็นชั้น Che'
5. ชั้นบุคคลทั่วไป สตรีที่มีฐานะอยู่ในชั้น Che' เมื่อแต่งงานกับผู้ชายทั่วไป บุตรที่ได้จะมีฐานะเป็นบุคคลทั่วไป ไม่มีคำนำหน้าใด ๆ (นิอับดุลราฮิบ บินนิฮัสซัน, (สัมภาษณ์) 20 มิถุนายน 2548)

อย่างไรก็ตาม บางครั้งในสังคมมลายูจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจตั้งชื่อบุตรของตนเองด้วยคำนำหน้าชื่อว่า นิ แวน หรือ นิ โดยที่ตนเองไม่ได้อยู่ในชั้นของชื่อที่ตั้งไว้ อาจด้วยเป็นการแก้เคล็ดตามความเชื่อของบุคคลดังกล่าว ซึ่งบางครั้งเกิดจากการเจ็บไข้ของบุตร หรือการตั้งเพื่อให้พ้นเคราะห์บางอย่าง

นอกจากนั้นสังคมมลายูยังมีการใช้ชื่อนำหน้าอีกหลายอย่างเช่น Syed, Sayyed เป็นคำที่ใช้ นำหน้าชื่อบุคคลที่มีเชื้อสายมาจากท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ บางส่วนจะใช้คำว่า Habib, Syarif, Sharif แทนคำว่า Syed, Sayyed บุคคลที่ใช้คำนำหน้าดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะตามด้วยนามสกุลอันเป็นที่มาของตระกูลตนเอง เช่น อัลยุฟรี อัลอิตรูส อัลออตตัส เป็นต้น เช่นเดียวกันกับคำว่า Sharifah, Habibah เป็นคำที่ใช้ นำหน้าชื่อสตรีที่มีเชื้อสายมาจากท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ บุคคลที่ใช้

คำนำหน้าดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะตามด้วยนามสกุลอันเป็นที่มาของตระกูลตนเอง เช่น อัลยุฟรี อัลอิร รุส อัลอิตตัส เช่นเดียวกันกับ Syed, Sayyed เป็นต้น

3.9 ภาษามลายู

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้มันจึงมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของมันเองโดยเฉพาะประวัติของภาษาใดภาษาหนึ่ง ก็จะบอกถึงที่มาหรือการเกิดขึ้นมาของภาษา ตลอดจนพัฒนาการในด้านการเขียนภาษาใดภาษานั้น ๆ ประวัติการเริ่มต้นการใช้ภาษาเขียนที่เก่าแก่ที่สุดจนเกิดขึ้นกับภาษาอียิปต์โบราณและภาษาจีน คือประมาณ 5,000 ปีที่ผ่านมา

การจะกล่าวอย่างชัดเจนถึงการกำเนิดของแต่ละภาษาเป็นเรื่องยาก เพราะปัญหานี้ได้มีการพูดคุยและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางมาตั้งแต่ในอดีต บรรดานักปราชญ์และนักวิชาการต่างมีทัศนะและสมมุติฐานแตกต่างกัน ดังเช่น ปานินี (Panini) ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสต์ศักราช โสเครติส (Socrates) พลาโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) เจ จี แวน เฮนเดอร์ (J.G. Van Hender) เอฟ แวน ชเลเจล (F.VanSchlegel) และตลอดจนบรรดานักปราชญ์ในศตวรรษที่ 20 เดอ คอนดิแลค (De Condilac) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่งมีทัศนะว่าภาษาเกิดจากเสียงร้องต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวของร่างกายที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติที่ถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความรู้สึกที่รุนแรง ต่อมาเสียงร้องของอารมณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เปลี่ยนเป็นเสียงต่าง ๆ ที่มีความหมาย แวน เฮนเดอร์ มีความเห็นว่าภาษานั้น เกิดจากการเลียนเสียงสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

ทัศนะของนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติบอกว่าภาษามลายูมีที่มาจากเดิมจากภาษาออสโตรนีเซีย (Austronesia) ซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อของภาษามาเลย์โพลีนีเซีย (Malay poli-nesia) ตระกูลของภาษาออสโตรนีเซียนั้นแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มนุซันตารา (Nusantara) อันประกอบด้วย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และมาดากัสการ์ กลุ่มเมลานีเซีย (Melanesia: อีเรียเน คาโรลินาและซีลมอน) และกลุ่มโพลีนีเซีย (Polynesia : เมารี ฮาวาย และอื่น ๆ) ภาษามลายูจัดอยู่ในกลุ่มภาษานุซันตารา กลุ่มภาษานุซันตารานี้ก็แบ่งออกไปอีกเป็น 2 ตระกูล ได้แก่ กลุ่มภาษานุซันตาราตะวันตก ได้แก่ ภาษามาเลเซีย อาเจะห์ มลายู ชุนดา คายัค ตากาล็อก และอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนกลุ่มภาษานุซันตาราตะวันออกประกอบด้วยภาษาโซโล โรติ ซิกา และอื่น ๆ³⁰ (Abdulloh Hassan, 1980 : 26-27)

ชนเชื้อสายอินโด-มลายู (Indo-Melayu) หรือออสโตรนีเซีย ซึ่งเข้ามาสู่ภูมิภาคมลายูในยุคแรก ๆ นั้นพูดภาษาเดียวกัน คือ ภาษามลายูโปรโต (Melayu Proto) หรือภาษามลายู

³⁰ ดูแผนผังตระกูลภาษามลายู หน้า 146

ต้นแบบ แต่เนื่องจากการแยกย้ายกันอยู่และถูกกันด้วยทะเลหรือมหาสมุทรตลอดจนหุบเขาต่าง ๆ จึงทำให้ไม่สามารถจะไปมาหาสู่กันได้ ดังนั้นนาน ๆ เข้าก็ทำให้ขาดความสัมพันธ์กันที่สุดในที่สุด ภาษาซึ่งมีมาจากต้นแบบเดียวกัน ก็เริ่มพัฒนาไปตามสิ่งแวดล้อมของตนเองในแต่ละแห่ง ส่งผลให้เกิดเป็นภาษาท้องถิ่นและต่อมาก็ได้พัฒนากลายเป็นภาษาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาซึ่งหากสังเกตจะพบความเหมือนกันระหว่างคำในภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงแหล่งที่มาอันเดียวกัน นั่นคือภาษามลายูโปรโต ปัจจุบันภาษามลายูโปรโต ได้แตกสาขากระจายออกไปเป็นภาษาต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 150 ภาษาย่อย

นักประวัติศาสตร์ไม่สามารถให้คำอธิบายที่ชัดเจนได้เกี่ยวกับประวัติของภาษามลายูโบราณซึ่งมาจากกลุ่มภาษานูซันตารา แต่มีการคาดกันว่าการเจริญเติบโตของภาษามลายูเกี่ยวข้องกับ การกำเนิดของรัฐมลายูจัมบี (Jambi) เนื่องจากในบันทึกของจีนเล่าว่ารัฐมลายูจัมบีเคยส่งคณะผู้แทน ไปยังเมืองจีนในราวปี ค.ศ. 644 ดังนั้นหากรัฐมลายูนี้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานาชาติแล้ว ย่อมชี้ให้เห็นว่ารัฐมลายูเก่าแก่นี้ได้มีวัฒนธรรมที่สูงส่งและมีภาษาที่เจริญแล้ว

อาณาจักรศรีวิชัยได้เป็นที่รู้จักในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในฐานะศูนย์กลางทาง วิชาการต้นศาสนาพุทธมาตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 7 โดยหลวงจีน อี้ ซิง (I-Ising) ซึ่งได้เดินทางมาที่ ศรีวิชัย ในระหว่างการเดินทางไปยังอินเดีย ได้บันทึกว่า ภาษามลายูโบราณได้ถูกนำไปเป็นภาษาที่ใช้ สอนตามศูนย์การศึกษาพุทธศาสนาที่ศรีวิชัย นอกจากนี้ภาษามลายูยังใช้เป็นภาษากลางในการสอน ภาษาสันสกฤต และพุทธปรัชญาอีกด้วย (A. Teeuw, quoted in Ismail Hamid, 1991:18)

ในวรรณคดีจีนได้มีการกล่าวถึงลักษณะของภาษาหนึ่งที่ใช้กันในภูมิภาคมลายู โดย นักเดินทางชาวจีนที่เดินทางมายังเมืองใหญ่ ในภูมิภาคมลายูได้บันทึกไว้ว่า ภาษาที่คนในโลกมลายูใช้ พูดกันนั้นสมัยก่อนนั้นมีชื่อเรียกว่า ภาษากวน ลุน (Kw'un Lun) เชื่อกันว่าภาษานี้เป็นภาษาเดียวกับ ที่หลวงจีนอี้ซิง ได้ศึกษาตอนที่เขารียนอยู่ที่สำนักสงฆ์พุทธศาสนาชั้นสูงที่ศรีวิชัย และเป็นภาษาที่พบ ในศิลาจารึกตามเมืองต่าง ๆ ในบริเวณนั้น นอกจากนี้ยังเชื่อกันว่าภาษาที่ชาวจีนเรียกว่าภาษากวน ลุน ก็คือภาษามลายูโบราณนั่นเอง

การเข้ามาของอิทธิพลฮินดูประกอบกับการกำเนิดของบรรดารัฐฮินดูในภูมิภาคมลายู ทำให้ภาษาสันสกฤตเริ่มเข้าไปแทนที่ทุกแขนงของภาษาตระกูล ออสโตรนีเซีย อย่างมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษามลายูโบราณ ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาของคัมภีร์พระเวท และเป็นภาษาของบรรดาชน ชั้นสูง ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับในอินเดีย (Ismail Hussein, 1966 : 8)

ในอดีตบรรดาชนชั้นสูงและกลุ่มผู้ที่ได้รับการศึกษาในโลกมลายูก็ใช้ภาษาสันสกฤต ในการสนทนา ต่อมาภาษาสันสกฤตก็มีอิทธิพลเหนือภาษามลายูโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำศัพท์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดี อาร์ โอ วินสเต็ด (R.O. Winstedt, 1961 : 139) กล่าวว่าใน

ยุคฮินดู ภาษามลายูถูกนำไปเขียนด้วยพยัญชนะในสองรูปแบบ ซึ่งพัฒนามาจากอักษรปัลลวะ คือ ใช้ อักษรกวิ และเทวนาครี

ผลจากอิทธิพลของภาษาสันสกฤตก็ทำให้ภาษามลายูโบราณต้องประสบกับ กระบวนการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมในทุกด้านของการดำรงชีวิตของชาว มลายู หลักฐานที่แสดงถึงอิทธิพลของภาษาสันสกฤตพบเห็นอย่างชัดเจนคือศิลาจารึกที่ถูกค้นพบ ตามที่ต่าง ๆ ในประเทศอินโดนีเซีย ดังต่อไปนี้

1. ศิลาจารึกตาลัง ตูโว (Talang Tuwo) ปี ค.ศ. 684
2. หลักศิลาจารึกเตอลามา บาตู (Telaga Batu) และเกอดูกันบุกิต (Kedukan BuKit) ไกลป่าเล็มบัง (Palembang) ปี ค.ศ. 683
3. หลักศิลาจารึก บาราฮี (Karang Barahi) สุโงเมอราจิน (Sungai Merangin) ทางใต้แม่น้ำจัมบี (Sungai Jambi) และ ศิลาจารึกโกตา การโปร์ (Kota kapur) ที่บังกา (Bangka) ปี ค.ศ. 686
4. ศิลาจารึกเกอร์ตานามารา (Kertanagara) ปี ค.ศ. 1285
5. ศิลาจารึกปาฆาร์ รุยง (Pagar Ruyong) และศิลาจารึก ซูรวัวซา (Suroasa) หรือ ชูรวาวาซา (Surawasa) ทางใต้ของแม่น้ำบาตัง ฮารี (Sungai Batang) ปี ค.ศ. 1375

3.9.1 พัฒนาการของภาษามลายู

นักภาษาศาสตร์ได้แบ่งการพัฒนาการของภาษามลายูออกเป็น 3 ช่วง คือ

1. ภาษามลายูโบราณ (Bahasa Melayu Kuno)
2. ภาษามลายูคลาสสิก (Bahasa Melayu Klasik)
3. ภาษามลายูสมัยใหม่ (Bahasa Melayu Moden)

ภาษามลายูโบราณเป็นหนึ่งในภาษานูชนันตารา มีการใช้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 จนถึง ศตวรรษที่ 13 ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และเป็นภาษาที่ใช้ในการปกครอง ผู้ที่พูดภาษามลายูโบราณ ส่วนใหญ่จะอยู่ในแหลมมลายู หมู่เกาะเรียว และสุมาตรา ภาษามลายูโบราณกลายเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสาร และภาษาที่ใช้ในการปกครองเนื่องจาก 1) มี ลักษณะเรียบง่าย และง่ายต่อการรับอิทธิพลจากภายนอก 2) ไม่มีการผูกติดกับความแตกต่างทางชน ชั้นของสังคม 3) มีระบบที่ง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาชวา เนื่องจากภาษาชวาค่อนข้างจะยาก ต่อการสื่อสาร เช่น หากผู้พูดมีสถานะทางชนชั้นที่แตกต่างกันหรือมีวัยที่แตกต่างกัน จะใช้คำที่ แตกต่างกันตามสถานะหรือวัยของผู้พูด

นอกจากนั้นภาษามลายูโบราณได้รับอิทธิพลจากระบบของภาษาสันสกฤตมีการใช้คำสันสกฤตในการสร้างคำที่เป็นศัพท์เฉพาะ สำหรับสาเหตุที่ทำให้ภาษามลายูง่ายต่อการรับอิทธิพลของภาษาสันสกฤตเนื่องจาก อิทธิพลของศาสนาฮินดู และภาษาสันสกฤตอยู่ในสถานะของภาษาของชนชั้นขุนนางและมีสถานะทางสังคมที่ค่อนข้างสูง ซึ่งจะสังเกตลักษณะของภาษามลายูโบราณสังเกตได้ดังนี้

1. ประกอบด้วยคำที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต
2. โครงสร้างประโยคเป็นลักษณะของภาษามลายู
3. เสียง /b/ จะเป็นเสียง /w/ ในภาษามลายูโบราณ เช่น Bulan เป็น Wulan
4. เสียง อือไม่มี เช่น Dengan เป็น Dangan
5. คำเติมหน้านาม Ber จะเป็น Mar เช่น berlepas เป็น marlepas
6. คำว่า Di จะเป็น Ni เช่น diperbuat เป็น niparbuat
7. พยัญชนะ h จะไม่ปรากฏในภาษามลายูสมัยใหม่ เช่น คำว่า Semua คำเดิมคือ samuha และ Saya คำเดิมคือ Sahaya

หลังจากศาสนาอิสลามเริ่มมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 ภาษามลายูโบราณเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ภาษามลายูคลาสสิกทั้งในด้านโครงสร้างและระบบการเขียนดังปรากฏบนหลักศิลาจารึก 3 หลัก ได้แก่

1. หลักศิลาจารึกปาฆาร์ รุง (Pagar Ruyung) ที่มินังกาเบา (ค.ศ. 1356)
  - เขียนด้วยอักษรเทวนาครี
  - มีคำมลายูโบราณ และมีคำกลอนภาษาสันสกฤต
  - มีความแตกต่างเล็กน้อยจากภาษาที่ใช้ในหลักศิลาจารึกในศตวรรษที่ 7
2. หลักศิลาจารึกมีญู ตูยู่ห์ (Minye Tujuh) ที่อาจะห์ (ค.ศ. 1380)
  - ยังคงเขียนด้วยอักษรเทวนาครี
  - เริ่มมีการใช้คำภาษาอาหรับ เช่น คำว่า Nabi, Allah และ Rahmat
3. หลักศิลาจารึกกัวลาเบอริง (Kuala Berang) ที่ตรังกานู (ค.ศ. 1303)
  - เขียนด้วยอักษรอาหรับ
  - เป็นหลักฐานว่าในศตวรรษดังกล่าวเริ่มมีการใช้อักษรอาหรับเขียนภาษามลายู

ศิลาจารึกทั้งสามหลักเป็นหลักฐานเก่าแก่ที่สุดที่แสดงถึงพัฒนาการของภาษามลายู เพราะหลังจากศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา ก็เริ่มเกิดวรรณกรรมมลายูในรูปแบบของการเขียนที่ใช้ภาษามลายูคลาสสิก โดยจะสังเกตลักษณะของภาษามลายูคลาสสิกได้ดังนี้

1. ประโยคจะยาว ช้า ๆ และซับซ้อน
2. ใช้ภาษาราชศัพท์

3. มักใช้คำว่า Sebermula, alkisah, hatta, adapun และคำว่า pun และ lah ซึ่งมีนักเขียนที่มีชื่อเสียงคือ Hamzah Fansuri, Syamsuddin al-Sumatrani, Syekh Nuruddin al-Raniry และ Abdul Rauf Singkel

3.9.2 ภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ภาษามลายูถิ่นปัตตานี หรือ มลายูปัตตานี (เรียกในภาษาอังกฤษ ว่า “Pattani Malay”) เป็นภาษากลุ่มมออสโตรนีเซียน ที่พูดโดยชาวไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และอำเภอจะนะ อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาท้องถิ่นที่ประชาชนใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน โดยมีประชากรที่พูดประมาณ 2-3 ล้านคน³¹

แวมายี ปารามัล (Waemaji Paramal, 1991: 33) กล่าวว่าภาษามลายูถิ่นที่ใช้กันอยู่หลายถิ่น เช่น ภาษามลายูถิ่นสตูล ภาษามลายูนครศรีธรรมราช และภาษามลายูถิ่นปัตตานี ภาษามลายูถิ่นที่มีผู้พูดมากที่สุดและแพร่หลายที่สุดคือภาษามลายูถิ่นปัตตานี นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีพูดกันในชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ บ้านคลองหนึ่งแก้วนิมิต บ้านสวนพริกไทย บ้านบางโพ จังหวัดปทุมธานี และบ้านท่าอิฐ จังหวัดนนทบุรี เป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ทั้งนี้สืบเนื่องจากการอพยพขึ้นมาของชาวมลายูจากหัวเมืองประเทศราชทางภาคใต้ เนื่องจากหัวเมืองมลายูซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นเป็นอิสระ จึงได้เชิญพระกระแสน้ำให้หัวเมืองมลายูอ่อนน้อมยอมเป็นเมืองขึ้นของไทยดังเดิม แต่พระยาตานีไม่ยอม จึงมีพระกระแสน้ำให้พระยากลาโหม และบรรดาแม่ทัพนายกองยกทัพไปตีเมืองปัตตานีใน พ.ศ. 2329 จึงสามารถเข้ายึดเมืองปัตตานีได้ เมื่อจัดการแต่งตั้งผู้ดูแลเมืองปัตตานีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทจึงให้บรรดาแม่ทัพนายกองยกทัพกลับกรุงเทพฯ พร้อมทั้งนำเชลยปัตตานีและอาวุธปืนใหญ่ เชลยที่นำขึ้นมาด้วยในครั้งนี้นั้นเป็นจำนวนมาก และได้แยกให้อาศัยอยู่ตามที่ต่าง ๆ หลายแห่ง ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณรอบ ๆ ชานกรุงเทพฯ คือบริเวณทุ่งครุ พระประแดง บางคอแหลม มหานคร (พระนคร) พระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก ภาคกลางที่จังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี อยุธยา จังหวัดนนทบุรี ที่ตำบลท่าอิฐ (อนุสรณ์งานเมาลิดกลางแห่งประเทศไทย ฮ.ศ. 1424, ม.ป.ป. : 67-68)

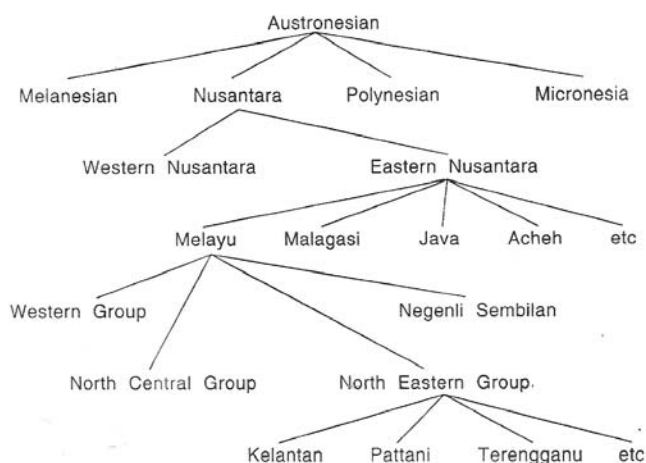
³¹ Cooperative Baptist Fellowship. 2007. **Pattani Malay**. (Online) Search from <http://www.thefellowship.info/Global%20Missions/UPG/Pattani%20Malay.icm> [17 May 2007]

นอกจากนี้ยังพบการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในตอนกลางของรัฐเกดะห์ และทางตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐเประ ประเทศมาเลเซีย โดยชาวปัตตานีที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน (Farid, 1980 : 72, qouted in Waemaji Paramal, 1991 : 33)

3.9.2.1 ตระกูลภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีจัดเป็นภาษาถิ่นของภาษามลายู ส่วนภาษามลายูเป็นภาษาหนึ่งที่ตั้งอยู่ในแขนงภาษาหมู่เกาะมลายูตะวันออก (Eastern Nusantara) ซึ่งอยู่ในสาขาภาษาหมู่เกาะมลายู สาขาหมู่เกาะมลายูเป็นสาขาหนึ่งในตระกูลออสโตรนีเซียหรือมาลาโยโพลีเนเซียน

ภาพที่ 29 แผนผังตระกูลภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ที่มา: Ismail Hussein, 1992 : 4

อิสมาอีล ฮูเซ็น (Ismail Hussein) กล่าวว่า ภาษามลายูถิ่นในแหลมมลายูแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มซึ่งแผ่ขยายจากปัตตานี และกลุ่มซึ่งแผ่ขยายจากรัฐยะโฮร์ ภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีความคล้ายคลึงกับภาษามลายูถิ่นกัลันตันมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเสียง คำและโครงสร้างประโยค ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวกัลันตันกับชาวมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี นราธิวาส ยะลา) สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้เกือบทั้งหมด แต่ระยะหลัง ๆ ภาษามลายูถิ่นปัตตานียืมคำในภาษาไทยไปใช้มากขึ้น จึงทำให้ความแตกต่างในเรื่องของคำศัพท์มีมากขึ้น (1973, qouted in Weamaji Paramal, 1991:34)

หากพิจารณาอย่างละเอียดโดยยึดหลักเสียงนาสิกในท้ายพยางค์ /ŋ/ แล้วจะเห็นว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีความใกล้เคียงกับภาษามลายูถิ่นตรังมาก กว่าภาษามลายูถิ่นกลันตัน แต่อย่างไรก็ตามนักภาษาศาสตร์หลายท่านรวมถึงชาวปัตตานีเองต่างก็เห็นว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีนั้นมีความใกล้เคียงกับภาษามลายูถิ่นกลันตันมากกว่าภาษามลายูถิ่นตรัง (Weamaji Paramal, 1991 : 34-35)

3.9.2.2 ลักษณะทั่วไปของภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่มีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ดังนั้นเวลาเขียนจึงต้องใช้ภาษามลายูมาตรฐาน ซึ่งใช้เป็นตัวอักษรโรมัน หรือตัวอักษรยาวีที่เป็นตัวอักษรอาหรับ คำในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ส่วนใหญ่เป็นคำสองพยางค์ ไม่มีวรรณยุกต์ มีหน่วยเติมศัพท์ แต่ไม่มีความสำคัญเท่าภาษามลายูมาตรฐาน หน่วยเติมหน้าศัพท์มักจะถูกแทนที่ด้วยพยัญชนะเสียงยาว สระในพยางค์ปิดจะสั้นกว่าสระในพยางค์เปิด พยัญชนะที่เป็นพยัญชนะท้ายมีเพียงสามหน่วยเสียง คือ /ŋ /, /h/ และ /ʔ/ ในภาษามลายูถิ่นปัตตานีจะมีคำยืมมาก คำยืมเหล่านั้นมาจากภาษาบาลีสันสกฤต อาหรับ ไทย และอังกฤษ (อัสสมิง กาเซ็ง, 2544 :29)

ลักษณะเด่นของภาษามลายูถิ่นปัตตานีอีกประการคือ เป็นภาษาที่มีความใกล้ชิดกับภาษามลายูถิ่นกลันตันเป็นอย่างมาก ดังที่ มุฮัมมัด ตอยยิบ อูสมาน (Mohd Taib Osman) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ภาษามลายูถิ่นกลันตันนั้นมีความเหมือนกันอย่างมากกับภาษามลายูถิ่นปัตตานี ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นนักภาษาศาสตร์อย่าง เจมส์ โทมัส คอลลินส์ (James Thomas Collins) และฮูซิน ดอลลาฮ์ (Husin Dollah) โดยทั้งสองท่านกล่าวว่าหากสังเกตรูปแบบการใช้คำในการพูดของคนมลายูในกลันตันและปัตตานีแล้วเราจะเห็นความเหมือนกันมากหรืออาจกล่าวได้ว่าภาษาถิ่นทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก และภาษาถิ่นทั้งสองอยู่ในเครือข่ายเดียวกัน (Abdul Hamid Mahmood, 1994 : 6)

ภาษามลายูถิ่นกลันตันไม่ได้พูดแค่เพียงในรัฐกลันตันเพียงรัฐเดียว แต่ยังมีประชากรที่พูดภาษาถิ่นนี้อีกหลายพื้นที่ เช่น กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในรัฐกลันตันที่มีเขตแดนติดกับรัฐตรัง กานู ปะหัง และปะระ รวมถึงหลาย ๆ อำเภอในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่น สุโขทัย-ลกตากใบ และอำเภอเมืองนราธิวาส ทั้งนี้เนื่องจากความต่อเนื่องทางภาษาท้องถิ่นนั้นได้ข้ามพรมแดนทางการเมือง และได้เชื่อมสังคมของผู้พูดมลายูในภาคใต้ของประเทศไทยกับสังคมมลายูในปะระเกตะห์ และ กลันตัน โดยผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งประชาชนในสังคมมลายูที่อาศัยอยู่ทางฝั่งประเทศมาเลเซียที่สามารถรับคลื่นกระจายเสียงได้ก็จะเข้าใจเป็นอย่างดี และจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ทำให้รัฐกลันตันมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับสยามและมีถิ่นฐานของคนสยามหลาย

แห่งตั้งอยู่ในเมืองโกตาบารู ทำให้ความสัมพันธ์นั้นยิ่งมีเพิ่มมากขึ้น โดยครูซีเนียร์ (Cruisnier) ได้เสริมว่าความสัมพันธ์นี้ได้มีอิทธิพลต่อการใช้คำศัพท์เฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเร้นลับ สิ่งเร้นลับ และการเลือกใช้คำศัพท์ในพิธีกรรมเช่นไหว้ต่อสิ่งดังกล่าวนั้น หากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งแล้วก็จะพบว่าทั้งสองวัฒนธรรมดังกล่าวเกิดจากที่มาเดียวกัน และมีอิทธิพลต่อกันและกัน (Abdul Hamid Mahmood, 1994 : 6-7)

นอกจากนี้โมฮัมมัด ยูโซฟ อิสมาอีล (Mohamed Yusoff Ismail, 1989 : 42-43) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ประวัติทางการเมืองของรัฐกลันตันซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน 2 อย่างกับสยามคือ การขยายอำนาจของสยามและการปกครองต่อรัฐหรือเมืองตอนเหนือของคาบสมุทรมลายูทำให้เกิดการ กระทบกระทั้งทางวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมมลายูท้องถิ่น การกระทบกระทั้งนี้ส่งผลให้เกิดลักษณะของวัฒนธรรมลูกผสมที่น่าสนใจ หนึ่งในนั้นเห็นได้ในการใช้ศัพท์ต่าง ๆ ในภาษามลายูถิ่นกลันตัน ถ้าเทียบกับภาษามลายูมาตรฐานแล้วภาษามลายูถิ่นกลันตันได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย ซึ่งถือ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะอีกอย่างหนึ่งของภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ภาษามลายูถิ่นปัตตานียังยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้มากมาย โดยสี่ภาษาหลักที่เป็นแหล่งคำยืมของภาษามลายูถิ่นปัตตานี ได้แก่ ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ดังตัวอย่างคำยืมต่อไปนี้

คำยืมภาษาสันสกฤต	เช่น	นามอ	นาค
		ฤาณอ	ราช
		แตวอ	เทว
		ฆาญะฮ	คช
คำยืมภาษาอาหรับ	เช่น	ซุฆอ	
		ฤาเอะ	
		ชือตือเกะฮ	
		วอกะฮ	
คำยืมภาษาอังกฤษ	เช่น	โบะ	book
		บือซีกา	bicycle
		ชือกอละฮ	school
		แลเซ็ง	licence

คำยืมภาษาไทย	เช่น	มะงา	มังก่าย
		โทราทะ	โทรทศน์
		เราะ	รอบ
		กือมือแน	ก้านัน

3.10 ความเชื่อดั้งเดิมและศาสนาของชาวมลายู

3.10.1 วิญญาณนิยม (Animism)

คนมลายูในยุคโบราณก็มีความอยากรู้อยากเห็นเช่นกัน แต่คนโบราณไม่เข้าใจ เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบนโลก ดังนั้นเขาก็เข้าใจหรือให้คำอธิบาย ปรากฏการณ์ตามความเข้าใจของเขาเอง เจมส์ จี เฟรเซอร์ (James G. Frazer) กล่าวว่า เมื่อมนุษย์ โบราณไม่สามารถอธิบายเหตุและผลที่เกิดขึ้นตามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เขาก็จะบอกว่ามันมี สาเหตุจากอำนาจทางไสยศาสตร์ แต่เมื่ออำนาจดังกล่าวไม่สามารถพิสูจน์ได้ เขาก็จะบอกว่าในโลกนี้ จะมีวิญญาณเล็ก ๆ ได้ประสพกับความฝัน จินตนาการและการตาย ทำให้เกิดคำถามให้คิดและเชื่อว่า มีวิญญาณในตัวมนุษย์ หรือที่ไทเลอร์ (Taylor) ได้เรียกว่า “Animism” (Ismail Hamid, 1991 : 28)

ความเชื่อวิญญาณนิยม Animism ถูกบัญญัติโดย เอ็ดเวิร์ด บี ไทเลอร์ (Edward B. Taylor) มาจากคำว่า Anima ในภาษาละตินหมายถึง “ความเชื่อในวิญญาณ” (Spiritual Being) ความเชื่อในเรื่องของวิญญาณเป็นความเชื่อหลักของศาสนาในยุคแรก ๆ ในความคิดของมนุษย์ยุค แรก นอกจากนี้ยังเป็นแบบอย่างสากลของวัฒนธรรม (Cultural Universals) ที่มีอยู่ในสังคมยุค โบราณ และในสังคมที่กำลังพัฒนาอย่างมลายู ความเชื่อนี้ยังคงปรากฏอยู่โดยเฉพาะสังคมชนบท แม้ว่าจะมีกระบวนการพัฒนาในยุคอิสลามแล้วก็ตาม เพราะอิสลามได้ต่อต้านความเชื่อแบบเก่า ๆ นี้ ว่าเป็นความเชื่อที่หลงผิดและอุปโลกนขึ้นมา (Evans Pritchard, 1965 : 24-25)

ในสังคมมลายูจะมีคำที่ให้ความหมายเหมือนกับวิญญาณนิยม (Animism) อยู่คือคำ ว่า nyawa (ญาวอ) หรือที่รู้จักในอีกชื่อคือ Roh (โรห์) ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นหลังจากอิสลามเข้ามา คน มลายูเชื่อว่าวิญญาณนั้นจะมีอยู่ในสิ่งมีชีวิต ซึ่งโดยปรกติคนมลายูจะใช้ในความหมายของชีวิต ซึ่งจะไม่มีในต้นไม้และก้อนหิน ส่วนความเชื่อของพวกเขาไกอและยาคุนเชื่อว่า วิญญาณของญาติพี่น้องที่ เสียชีวิตจะกลับมาสู่โลกนี้อีกครั้งหนึ่งและกลับมาทำร้ายมนุษย์ สำหรับชนพื้นเมืองและคนมลายูแล้ว จะเชื่อว่าการตายเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะวิญญาณของคนที่ตายจะกลับมาสู่โลกในรูปของผี ดังจะเห็นได้ จากวิถีชีวิตของชนพื้นเมือง กล่าวคือ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นพวกชนพื้นเมืองจะทำลายที่อยู่อาศัยแล้ว

หนีไปที่อื่น โดยทิ้งศพของผู้ตายไว้ เพราะกลัวว่าวิญญาณของผู้ตายจะปรากฏในรูปของผีที่น่ากลัว โดยจะมีชนิดต่าง ๆ เช่น ผีผ้าห่อศพ ผีเสียง พรายทะเล เป็นต้น

แอลันดัล (Annandale) ยังอธิบายต่ออีกว่า คำว่า ญาวอ (ลมหายใจ) ในภาษามลายู ยืมมาจากภาษาสันสกฤต ชาวปัตตานีมีความเชื่อว่าลมหายใจ ทำให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่และลมหายใจจะสิ้นสุดลงจากการเสียชีวิต หมอตำแยจากหมู่บ้านยาลอ คนหนึ่งได้อธิบายว่า ลมหายใจจะซึมซับเข้าไปในร่างกายของมนุษย์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาได้หกเดือน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อของชาวมลายูที่ว่าลมหายใจของมนุษย์ที่ตายไปแล้วจะแปรสภาพเป็นผีชนิดต่าง ๆ และจะส่งผลให้มนุษย์ประสบกับโรคร้ายต่าง ๆ (มุฮัมหมัดซัมบรี อับดุลมาลิก, 2543 : 142)

ส่วนคำว่า โรห์ (วิญญาณ) เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอาหรับ ชาวมลายูมีความเชื่อไว้ในขณะที่เราหลับอยู่วิญญาณจะออกจากร่างกายเพื่อเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ถ้าหากว่าจิตวิญญาณนั้นไม่กลับมา เจ้าของร่างคนนั้นจะเสียชีวิตทันที มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับคนตายในขณะที่นอนอยู่ อย่างเช่น มีเด็กชายคนหนึ่งนอนหลับที่มีสติแห่งหนึ่งที่กัวลาเบอกะห์ (Kuala Bekah)³² จนเวลาผ่านไปเด็กคนนั้นก็ยังไม่ตื่น เนื่องจากใบหน้าของเด็กคนนั้นเปื้อนโคลน แต่หลังจากได้ทำความสะอาดใบหน้าแล้ว เด็กคนดังกล่าวจึงตื่นขึ้นมา เป็นที่เชื่อกันว่าจิตวิญญาณที่ออกไปจากร่างกายไปนั้นไม่สามารถจำหน้าเจ้าของได้ เลยเดินเตร็ดเตร่ไปมา เช่นเดียวกับการทำให้คนที่กำลังนอนหลับอยู่ต้องตกใจกับเหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน อาจทำให้จิตวิญญาณไม่สามารถเข้าสู่ร่างได้ หรืออาจจะทำให้เขาคนนั้นป่วยลงอย่างกะทันหัน (มุฮัมหมัดซัมบรี อับดุลมาลิก, 2543 : 142)

นอกจากนี้ โรคร้ายต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่เกิดจากผีเป็นผู้กระทำ ชาวเมนตาวี (Mentawi) ในเกาะสุมาตราตะวันตก ประเทศอินโดนีเซียจะเชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดขึ้นเพราะวิญญาณในตัวอ่อนแอ เมื่อคน ๆ หนึ่งฝัน วิญญาณก็ได้ออกเดินทางและหากวิญญาณไม่กลับมาคน ๆ นั้นก็จะตาย ดังนั้นหากจะปลุกคนที่นอนอยู่ ก็ต้องระวัง ไม่ปลุกอย่างรุนแรง อาจทำให้วิญญาณหลงกลับบ้านไม่ถูก หรืออาจทำให้วิญญาณเข้าร่างไม่สมบูรณ์ก็จะทำให้เกิดอาการเจ็บไข้ได้ และหากวิญญาณเข้าไม่ถูกก็จะทำให้เสียชีวิต ซึ่งเป็นความเชื่อเดียวกับคนมลายูปัตตานี

ผู้คนในนูซันตารา เชื่อว่า วิญญาณของผู้ตายอาจเข้าไปสิงอยู่ในสัตว์ได้ เช่น เผ่าเนียส ในเกาะใกล้เคียงสุมาตราตะวันตก มีความเชื่อว่าหนูที่เข้าออกในบ้านคน เป็นวิญญาณของคนตายทั้งกลม บางครั้งวิญญาณพวกนี้อาจเข้าไปสิงในหมูป่า เสือ และเชื่อว่าสัตว์ เหล่านั้นจะไปรบกวนคนที่เคยเป็นศัตรูกับผู้ตายเมื่อครั้งยังมีชีวิต

คนมลายูจะเชื่อว่าคนที่ถูกฆ่าตายจะปรากฏตัวในรูปของผีและจะมาหลอกหลอน และเช่นเดียวกันกับในอินโดนีเซีย การฝังศพหญิงตายทั้งกลมจะต้องกระทำโดยวิธีการเฉพาะและ

³² ปัจจุบันอยู่ที่บริเวณตำบลปากน้ำ อ.เมืองปัตตานี

ระมัดระวัง เพราะเชื่อว่าวิญญาณของผู้หญิงที่ตายไปนั้นจะกลายเป็น Pontianak (ผีตูดเลือด) ซึ่งความเชื่อเช่นเดียวกันนี้ก็จะพบได้ในสังคมมลายูทั่วไป โดยเชื่อว่าผีตูดเลือด จะชอบตูดเลือดหญิงที่เพิ่งคลอดลูก ด้วยเหตุนี้ใต้ถุนบ้านคนที่คลอดลูกมักจะนำหนามมาวางไว้ใต้ถุนบ้าน บางเผ่าในอินโดนีเซีย จะนำเข็มมาเสียบไว้ใต้เล็บของศพที่ตายทั้งกลม ทั้งนี้เพื่อให้ผีบาดเจ็บ เมื่อผีตัวนั้นจะมาตูดเลือดหรือทำอันตราย

3.10.2 การบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship)

นักมานุษยวิทยา กล่าวว่า ยากที่จะแยกความแตกต่างของคำว่า โรห์ (Roh) และ ผี (Hantu) เนื่องจากทั้งสองสิ่งนี้ต่างก็มาจากคนที่ตายไปแล้ว (ตามความเชื่อของคนมลายู) ซึ่งผู้คนก็จะกลัวกัน เพราะสิ่งทั้งสองจะนำพาความเสียหาย หายนะ บางครั้งก็สามารถช่วยเหลือมนุษย์ได้ และนำมาทำพิธีบูชาขุ้ยได้ นอกจากนี้ยังมีข้อแตกต่างของผีกับวิญญาณของบรรพบุรุษ แม้ว่าทั้งคู่จะมาจากวิญญาณ แต่วิญญาณของบรรพบุรุษจะมีความใกล้ชิดผูกพันกับครอบครัวหรือเผ่าพันธุ์นั้น ๆ จากการศึกษาของนักมานุษยวิทยาเกี่ยวกับชนเผ่าดั้งเดิม พบว่าพวกที่ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้า จะกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษเพื่อขอสิ่งที่ต้องการต่าง ๆ (Ismail Hamid, 1991:31)

การกราบไหว้บูชาวิญญาณบรรพบุรุษเกิดจากความรู้สึกกลัว ถึงแม้ว่าความกลัวนั้นจะไม่เท่าผีก็ตามเนื่องจากวิญญาณเหล่านั้นใกล้ชิดมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนมีชีวิตกับวิญญาณบรรพบุรุษจะห่างเหิน เมื่อชื่อของบรรพบุรุษไม่ได้ถูกบูชา

การบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ เป็นพิธีกรรมของคนมลายูบางกลุ่ม โดยจะมีของเช่น ไหว้ตั้งไว้ตลอดเวลา ด้วยหวังว่าวิญญาณเหล่านั้นจะนำความสุขสวัสดิมาสู่ครอบครัว และถ้าหากสิ่งของเช่น ไหว้วิญญาณเหล่านั้นก็จะมารบกวนครอบครัวซึ่งเครื่องเช่น ไหว้นั้นประกอบด้วย ข้าวเหนียวเหลือง ข้าวพอง ไข่ไก่และอื่น ๆ เครื่องเช่น ไหว้นั้นก็จะนำมาเลี้ยงเพื่อนบ้านส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือก็นำไปเช่น ไหว้บรรพบุรุษ ส่วนสถานที่ ๆ จะวางเครื่องเช่น ไหว้ ได้แก่ สุสานบรรพบุรุษ ใต้ต้นไม้ใหญ่ และภูเขา กลางป่า และสถานที่ ๆ น่ากลัว หรือบางครั้งที่เสาเอกของบ้าน สำหรับการบูชาจะมีหมอผีเป็นผู้นำในการทำพิธี ซึ่งหมอผีนั้นสามารถที่จะจัดการกับวิญญาณร้ายได้ ด้วยการติดต่อกับวิญญาณทำได้โดยผ่านพิธีกรรมและการเข้าทรง ซึ่งวิญญาณเหล่านั้นก็จะบอกเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษต้องการ ส่วนวิธีที่สองกระทำโดยผ่านคนกลางในการสนทนากับร่างทรง เพราะบางครั้งวิญญาณบรรพบุรุษจะเข้าทรงในร่างของสมาชิกในครอบครัว และคน ๆ นั้นก็ไม่รู้สึกตัว และจะพูดสิ่งต่าง ๆ ออกมาตามความต้องการวิญญาณบรรพบุรุษนั้น ในอินโดนีเซียมักจัดในสุสานของบรรพบุรุษโดยมีชื่อเรียกว่า พิธีญาดรัน (Nyadran)

ตามความเชื่อนี้ หากใครฝันว่าบรรพบุรุษหิว สมาชิกในครอบครัวก็จะจัดเลี้ยง และหากว่าสมาชิกทำเป็นไม่สนใจ วิญญาณบรรพบุรุษก็จะมารังควานสมาชิกโดยการเข้าสิง หรือปรากฏตัวในรูปของผีเพื่อมาหลอกหลอนผู้คนทั่วไป

3.10.3 ผี

ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (2532:378) ได้กล่าวถึงคำว่า ผี หมายถึง วิญญาณที่ไม่มีร่างกาย หรือ วิญญาณของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่มีจิตอยู่ในโลกลับ หรือบางทีจะอาศัยอยู่ร่วมกับมนุษย์แต่มนุษย์มองไม่เห็น โดยความเชื่อนี้ว่ากันว่า มาจากความเชื่อเรื่องอมตภาพ (Immortality)

คนมลายู เชื่อว่าผีสามารถช่วยเหลือเจ้าบ้านของมันได้ โดยทั่วไปจะเป็นคำสั่งให้ไปทำร้ายคนอื่นมากกว่า อย่างเช่น Toyol จะถูกสั่งให้ไปขโมยของ ๆ ผู้อื่น Pelesit ที่ผู้หญิงเลี้ยงไว้เพื่อทำให้สามีหรือผู้ชายที่เขาหลงรัก ส่วน Hantu Roya ก็ถูกเลี้ยงเพื่อเฝ้าทรัพย์สิน และทำร้ายผู้อื่น ซึ่งโดยทั่วไปคนมลายูจะเชื่อว่าผีเป็นสิ่งเลวร้ายที่สามารถรังควาน และบังเกิดโรคต่าง ๆ แก่มนุษย์ได้ ซึ่งผีตามความเชื่อของคนมลายูนั้นมีมากกว่า 20 ชนิด ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมาเลเซียมีการจัดนิทรรศกาลผีในทุก ๆ ปี โดยจะนำผีชนิดต่าง ๆ ตามความเชื่อของชาวมลายูมาจัดแสดง

สังคมมลายูปัตตานีขึ้นชื่อว่าเป็นสังคมที่มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อหลักความเชื่อในพระเจ้าเป็นเจ้า อย่างไรก็ตามมีความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตซึ่งแอนดัลด์ (Annandale N.) นักมานุษยวิทยาด้านวัฒนธรรมจากมหาวิทยาลัยอีดินเบิร์ก ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อของคนมลายูปัตตานี ซึ่งสรุปออกมาว่า มีจิตวิญญาณสี่ชนิดและผีหลายชนิดพร้อม ๆ กับอำนาจของสิ่งเร้นลับต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวพันกับชีวิตของมนุษย์

3.10.4 ขวัญ

นอกจากเรื่องของวิญญาณแล้ว ชาวมลายูยังมีความเชื่อในเรื่องของขวัญ (Semangat) อีกด้วย Semangat จะแตกต่างจาก Nyawa เนื่องจาก Semangat ไม่ได้มาจากวิญญาณของมนุษย์ที่ตายไป แต่มันเป็นพลังลับที่ไม่มีตัวตน สามารถมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ แต่ในบางกรณีขวัญก็อาจจะถูกตีความเหมือนกับวิญญาณได้เช่นเดียวกัน

ตามความเชื่อของคนมลายู ขวัญไม่ได้มีอยู่แต่ในเฉพาะสิ่งของแต่จะมีอยู่ในตัวของมนุษย์ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ ตามทัศนของวินสเต็ด (R.O.

Winstedt, 1961 : 19) แล้ว คนมลายูจะเชื่อว่าขวัญจะมีอยู่ในรกและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อาทิ น้ำลาย เหงื่อ เศษผมและเล็บ เงา ชื่อคน น้ำอสุจิ และรอยเท้าของมนุษย์และสัตว์ นอกจากนี้ยังมีอยู่ในพืชพันธุ์ ลูกเปิด ดิน และเหล็ก เป็นต้น หากว่าขวัญได้หายไปจากตัวมนุษย์หรือสิ่งของที่เจ้าของครอบครอง ก็จะทำให้เกิดความหายนะ แก่ผู้เป็นเจ้าของ หรือสิ่งของนั้น ๆ ดังนั้นเพื่อให้ขวัญกลับคืนมา จะต้องเชิญหมอผีมีพิธีกรรมเพื่อเรียกขวัญกลับสู่เจ้าของ ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวควรกระทำอย่างต่อเนื่อง และในช่วงเวลาเฉพาะและหากว่าไม่มีการประกอบพิธีกรรมแล้ว จะทำให้ขวัญนั้นหายไป ด้วยเหตุนี้เห็นว่า เมื่อข้าวในทุ่งนา ไร่สุกเป็นสีเหลือง เจ้าของที่นา ไร่ ก็จะเรียกหมอผีมาทำพิธีผูกข้าว เพราะเชื่อว่า หากไม่มีพิธีดังกล่าว ก็จะทำให้ผลผลิตไม่ดีในปีต่อไป

นอกจากนี้ในมุขปาฐะของคนมลายู มีอยู่ว่า “มีคนนำข้าวไปตากไว้บนเกาะแล้วลืมนำกลับ ตกกลางคืนผู้คนก็จะได้ยินเสียงร้องเหมือนของเด็ก เมื่อสืบดูก็พบว่า เป็นเสียงของข้าวที่ถูกนำไปตากทิ้งไว้” และยังมีความเชื่ออีกว่าข้าวที่ทุ่งสุกแล้ว และข้าวกันหม้อจะเอาไปทิ้งข้างไม้ไผ่จะต้องรับประทานให้หมดไม่สุ่ยสุ่ย เพราะนิสัยสุ่ยสุ่ยจะทำให้ผลผลิตจะไม่ดี

ขวัญในร่างกายของมนุษย์จะอยู่ที่ศีรษะ ฉะนั้นจึงมีการห้ามเล่นหัว เพราะศีรษะเป็นที่ตั้งของขวัญซึ่งเจ้าของจะต้องดูแลอย่างดี และรวมถึงหมอนก็ต้องดูแลรักษาอย่างดีด้วย หากไม่เช่นนั้นจะทำให้ได้รับผลร้ายต่าง ๆ อาทิ เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น

ขวัญตามความเชื่อของคนมลายูมี 2 ชนิด คือ ขวัญที่ดี อาทิ ขวัญข้าว เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ เพราะจะทำให้ผลผลิตได้มากมาย ขวัญนปียูซุฟ عليه السلام จะทำให้คนมีลักษณะอ่อนหวาน ดูนางาม น่ารักน่าเอ็นดู ฯลฯ ในการรับหรือเรียกขวัญ หมอขวัญจะเป็นผู้เรียกโดยใช้คาถาต่อไปนี้

Yahu Allah Allah Yahu,
Asalku Nabi Yusuf,
Duduk ke merucuk,..... (Ismail Hamid, 1991 : 39)

ส่วนขวัญร้ายซึ่งจะทำให้มนุษย์เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย หมอขวัญก็จะใช้คาถาเรียกขวัญกลับคืนมา ดังนี้

Bismillah hir Rahman nir Rahim,
Aku tahu asal sirih, cahaya pada engkau.
Aku tahu asal gambir, darah merah..... (Ismail Hamid, 1991 : 39)

3.10.5 การติดต่อกับโลกลับ

คนมลายูในยุคโบราณเชื่อว่าโลกลับเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติและมีอำนาจเหนือมนุษย์ ด้วยความเชื่อเช่นนี้จึงทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกกลัวเกรงเคารพและรักต่ออำนาจที่เชื่อว่ามียูในโลกลับ ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ ดังนั้นเพื่อติดต่อกับสรรพสิ่งในโลกนี้ดังกล่าว คนมลายูจึงพยายามสื่อ โดยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประกอบพิธีในสถานที่เฉพาะ

โดยปกติการประกอบพิธีติดต่อกับสิ่งเร้นลับนั้น จะกระทำในสถานที่ ๆ คนทั่วไปไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้ และถือเป็นสถานที่หวงห้าม ยกเว้นในกรณีที่จะประกอบพิธีเท่านั้น ซึ่งมักจะอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของบ้านโดยถือว่าเป็นศูนย์กลางของพลังลับ และใช้เป็นสถานที่อัญเชิญวิญญาณหรือติดต่อกับบรรพบุรุษ

ในพื้นที่ชนบทบางแห่งจะมีสถานที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของสากลโลก และเป็นสถานที่สำหรับติดต่อกับสิ่งลับ

นอกจากนี้สุสานก็เป็นอีกสถานที่หนึ่ง ที่ใช้สำหรับติดต่อกับคนที่ตายไปแล้วเพราะถือว่าเป็นสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่บริสุทธิ์ หรือบางที่อาจใช้เรียกสวนไร่นาในป่าเขาลำเนาไพร และต้นไม้ใหญ่ที่ดูน่ากลัว ซึ่งทั้งหมดถือเป็นสถานที่สามารถใช้ประกอบพิธีกรรมในการติดต่อกับสิ่งลับ เพื่อขอความคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้คน ซึ่งสถานที่เหล่านี้ทุกคนต้องให้ความเคารพหากไม่เช่นนั้นเขาก็จะได้รับอันตรายหรือจะเกิดขึ้นไม่ดีไม่งามต่าง ๆ ขึ้น

2. ประกอบพิธีในเวลาที่เหมาะสม

ช่วงเวลาที่ใช้ติดต่อกับโลกลับนั้นต้องใช้เวลาในช่วงเวลาวิฤติโดยจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของโลก เช่น ในช่วงค่ำหรือในเวลาหัวค่ำที่ดวงอาทิตย์ขึ้น ซึ่งเชื่อกันว่าในช่วงเวลาดังกล่าว คนสามารถติดต่อกับโลกลับหรือวิญญาณบรรพบุรุษได้ และในช่วงแปรเดือน หรือช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในตัวของผู้คน ซึ่งในทางมานุษยวิทยาถือว่าเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงของอายุ (The rites of passage) อย่างเช่น ช่วงแต่งงาน ระยะเวลาตั้งครรรภ์ และตอนเสียชีวิต ซึ่งในช่วงการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีการทำพิธีบูชากิจหรือพิธีแรกรับ (Initiation)

นอกจากนี้ ยังมีช่วงเวลาหน้าสิ่วหน้าขวาน เช่น เวลาที่เกิดโรคระบาด หรือภัยพิบัติ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม พายุ ฯลฯ ที่เชื่อว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญที่เกิดขึ้นเนื่องจากอำนาจลับ โกรธ ด้วยเหตุนี้พิธีกรรมต่าง ๆ จึงมีขึ้นเพื่อป้องกันและปิดเป่าอันตรายจากภัยพิบัติเหล่านั้น จากการสัมภาษณ์หมอฟันบ้านที่ใช้การรักษาโดยการปิดเป่าแล้วว่า จะไม่ทำพิธีในช่วงเที่ยงของวัน และเวลาที่ที่ดีที่สุดคือช่วงพลบค่ำ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของพวกวิญญาณ (รอมล๊ะห์ อาแว (สัมภาษณ์), 15 ตุลาคม 2549)

3.10.6 ความเชื่อเกี่ยวกับการงดของต้องห้าม

คนมลายูเชื่อว่านอกจากมนุษย์แล้วในโลกนี้ยังมีวิญญาณ (ผี) กล่าวคือ หากมนุษย์กระทำผิดพลาดหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยพลการ โดยปราศจากการเคารพกฎเกณฑ์การกระทำเหล่านั้นก็จะทำให้วิญญาณเกิดความโกรธกริ้ว และจะส่งผลให้มนุษย์เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ ก็เลยทำให้มีการงดของต้องห้าม (Pantang Larang)

การงดของต้องห้ามเป็นอีกความเชื่อหนึ่งที่จะช่วยมนุษย์รอดพ้นจากความเจ็บป่วยและเคราะห์ร้าย ที่มาที่ไปของความเชื่อนี้ ก็เช่นเดียวกับความเชื่อ taboo ของคนโปลินีเซียน ซึ่งความเชื่อนี้เกิดจากความเชื่อของพวกเขาที่มีต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีผลต่อคนหรือสิ่งคมนั้น ๆ คำว่า taboo เป็นคำโปลินีเซียน ที่ใช้เรียกการงดสิ่งต้องห้าม ซึ่งกลุ่มโปลินีเซียนทุกคนจะต้องถือปฏิบัติสิ่งนี้ หากผู้ใดไม่ทำตามก็จะได้รับผลเคราะห์กรรม การงดสิ่งต้องห้าม ในสังคมมลายูก็มีบทบาทเช่นเดียวกัน เมื่อพูดถึงข้อห้ามตามธรรมเนียมมลายู ก็จะหมายถึงสิ่งที่ห้ามกระทำ ห้ามกิน หรือห้ามพูด เป็นต้น (Robert H. Lowie, 1970 : 78-81)

การงดสิ่งต้องห้ามในสังคมมลายูพบได้มากมาย อย่างเช่น คนมลายูจะเชื่อเรื่องขวัญข้าว หากใครรู้จักดูแลข้าวแล้ว ขวัญนั้นก็จะอยู่กับเขาและทำให้เขามีปัจจัยยังชีพอย่างมากมาย ในทางตรงกันข้าม หากขวัญข้าวหนีไปจากบ้าน ก็จะทำให้เจ้าของบ้านอาภัพ ด้วยความเชื่อนี้เองจึงทำให้ การงดสิ่งต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับขวัญข้าวเกิดขึ้น กล่าวคือ ในช่วงเวลาปลูกข้าว ห้ามคนในบ้านให้ข้าวแก่ไก่และเป็ด หรือสีข้าว เพราะกลัวว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ขวัญข้าวหนีไป ต่อมาเมื่อข้าวตั้งท้องเจ้าของต้องไม่เผาะกะลามะพร้าว เพราะเชื่อว่าหนูจะมากินข้าวในนา และห้ามเป่าปี่เพราะเสียงปี่จะทำให้ข้าวลึบ เมื่อถือกระดิ่งห้ามเข้าใกล้ถึงข้าวสารเพราะเชื่อว่าขวัญข้าวจะหนี เมื่อจะเกี่ยวข้าวต้องทำการผูกขวัญข้าว มิฉะนั้นรวงข้าวจะหนีมือ

ในขณะเดียวกันเวลาทานก็ห้ามไม่ให้เมล็ดข้าวตกหล่น มิเช่นนั้นจะทำให้ขวัญข้าวหนี และเมื่อมีกากข้าวสารก็ต้องเก็บไว้ห้ามทิ้ง จากนั้นหากครบ 40 วันหลังเกี่ยวข้าว อนุญาตให้เจ้าของนำไปขาย หรือขายที่ได้ ฉะนั้นก็จะมีกรแยกเก็บระหว่างข้าวเก่ากับข้าวใหม่ นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามอื่น ๆ ที่แยกระหว่างผู้ชาย ผู้หญิง เด็กและทั่วไป ซึ่งสาเหตุ เว้าหลี (สัมภาษณ์), 23 สิงหาคม 2549 ได้ยกตัวอย่างไว้ดังนี้

ตัวอย่างข้อห้ามสำหรับผู้ชาย

- เวลาออกจากบ้านไม่ให้ก้าวเท้าซ้ายออกแต่ให้ก้าวเท้าขวา (ทำงาน หรือ เดินทางไกล) เชื่อว่าจะทำให้พ้นจากภัยอันตราย

- หากปรากฏว่ามีตะกวดตัดหน้า ก็จะต้องกลับบ้าน ถือว่านั่นเป็นลางร้าย

- เมื่อเดินออกจากบ้านแล้วห้ามหันกลับ เชื่อว่าจะได้รับอันตราย
- ห้ามดื่มน้ำมะพร้าวในกะลา เชื่อว่าจะทำให้ผู้อื่นเกลียดชัง

ตัวอย่างข้อห้ามสำหรับผู้หญิง

- ห้ามร้องเพลงในขณะที่ประกอบอาหาร เพราะเชื่อว่าจะได้สามีสูงอายุ
- ห้ามนั่งขวางประตู จะเชื่อว่าจะทำให้คนไม่มาสู่ขอ
- ห้ามกินข้าวในกระทะ เชื่อว่าจะทำให้ใบหน้าซ้ำในวันแต่งงาน
- เมื่อผู้หญิงตั้งท้อง ห้ามสามีทำร้ายหรือ ฆ่าสัตว์
- ห้ามผู้หญิงท้องนั่งขวางประตู เพราะจะทำให้คลอดยาก
- ห้ามผู้หญิงท้องนั่งบนดิน เชื่อว่าเวลาคลอดจะทำให้รกติด
- เมื่อคลอดลูกหัวปี ห้ามซักผ้าหรืออาบน้ำในลำคลอง เชื่อว่าจะระเซ้จะมาทำร้าย

เพราะจะระเซ้จะชอบผู้หญิงที่คลอดลูกหัวปีเป็นพิเศษ

- หญิงเพิ่งคลอด ห้ามเกล้าผมและปักปิ่นปักผม เชื่อว่าวิญญาณร้ายจะมารบกวน
- ห้ามนั่งยอง ๆ ห้ามเติมข้าว ห้ามกินข้าวราดแกง ห้ามกินเนื้อ หรือไข่

ตัวอย่างข้อห้ามสำหรับเด็ก

- จะต้องดูแลสายสะดือของเด็กเพิ่งคลอดให้ดี เมื่อสายสะดือหลุดจะต้องเก็บไว้ห้ามทิ้ง หากทิ้งจะทำให้เมื่อโตขึ้นจะห่างไกลกับพี่น้อง

- ทารกที่เพิ่งคลอดจะต้องเปิดปากด้วยน้ำผึ้ง เชื่อว่าจะเป็นคนปากหวาน
- ห้ามนำเด็กเล็ก ๆ มาเดินเล่นยามโพล้เพล้ เชื่อว่าวิญญาณร้ายจะรบกวน
- ห้ามทิ้งเด็กทารกไว้ในเปลคนเดียว วิญญาณจะรบกวน
- ห้ามนำرمىสีดำมาวางให้เด็ก เชื่อว่าจะทำให้เด็กชัก
- ห้ามเด็กเล่นกระจกเงา เชื่อว่าจะทำให้จมน้ำตาย
- ห้ามจับมือเด็ก เชื่อว่าจะทำให้เป็นคนชอบของผู้อื่น

ตัวอย่างข้อห้ามอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามอื่น ๆ ที่ผู้คนในสังคมจะต้องให้ความเคารพถือปฏิบัติ อย่างเช่น ห้ามนำลูกมะพร้าวที่แตกหน่อแล้วมาปลูกหน้าบ้าน เพราะจะทำให้คนในบ้านมีอันต้องจากบ้านไป และยังมีข้อห้ามอื่นที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อื่น ๆ อีกเช่น ห้ามนั่งบนหมอน เชื่อว่าจะเป็นที่กัน ห้ามฉิวปากในบ้าน เชื่อว่าจะได้รับเคราะห์ร้าย ห้ามชี้รุ่งกินน้ำ เชื่อว่าจะทำให้น้ำกุด และห้ามตีกับไม้กวาด เชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่ถูกตีได้รับเคราะห์

การงดสิ่งต้องห้ามของคนมลายูถือเป็นความเชื่อที่ได้รับสืบทอดต่อ ๆ กันมา แต่เมื่ออิสลามถูกเผยแพร่ก็ทำให้ความเชื่อเหล่านี้หมดไป หรืออ่อนแอลง ต่างจากสังคมโพลีเซียนอื่น เช่น ชาวเลหรือชาวบาหลี่ แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อดังกล่าวยังคงถือปฏิบัติในกลุ่มคนบางกลุ่ม

3.10.7 การถือฤกษ์ (วัน เดือน เวลา)

สังคมมลายูยังมีการถือฤกษ์ ดังสังเกตได้จากเมื่อต้องการกระทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีความสำคัญในชีวิต อาทิ ปลูกบ้าน แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ซื้ารถ และการลงเรือนเพื่อเดินทางไปประกอบพิธีหัจญ์ ผู้กระทำหรือเจ้าของบ้านจะต้องไปหาฤกษ์จากผู้รู้เช่น โต๊ะอิหม่าม หรือหมอดู เพื่อเลือกวันที่จะเป็นมงคลในการจะเริ่มประกอบกิจกรรม ซึ่งในการดูวันจะมีวิธีการปฏิบัติหลายวิธี แต่นิยมปฏิบัติกันทั่วไป คือ การนับธาตุทั้ง 4 ธาตุ ทั้ง 4 ที่ชาวมลายูถือปฏิบัติ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม โดยเขต รัตนจรณะ และคณะ (2537 : 27) ได้อธิบายความหมายของธาตุทั้ง 4 เอาไว้ดังนี้

ดิน หมายถึง การทำงานล่าช้า อาจจะพบกับปัญหาและอุปสรรค

น้ำ หมายถึง การทำงานอยู่ในสภาพเยือกเย็นได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น

ไฟ หมายถึง การทำงานอยู่ในสภาพอารมณ์ร้อน การทำงานจะมีปัญหาและขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้งในเครือญาติหรือพรรคพวกร่วมงาน

ลม หมายถึง การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ค่อยจะมีปัญหา ราบรื่น โชคดี มีลาภ และอารมณ์เย็น

โดยเสกสรร ศรีระเด่น กล่าวว่าการนับวัน วันไหนจะตกตรงกับธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม จะต้องนับตามวันที่จันทรคติ ดังตารางต่อไปนี้

ดิน	น้ำ	ไฟ	ลม
ชั้น 1 ค่ำ	ชั้น 2 ค่ำ	ชั้น 3 ค่ำ	ชั้น 4 ค่ำ
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	แรม 1 ค่ำ
แรม 2 ค่ำ	แรม 3 ค่ำ	แรม 4 ค่ำ	แรม 5 ค่ำ
6	7	8	9
10	11	12	13
14	15		

สำหรับตารางข้างบน เป็นตัวอย่างแสดงการนับวันตามจันทรคติที่ตรงกับแต่ละธาตุของธาตุทั้งสี่ครบ 30 วัน แต่บางเดือนมีเพียง 29 วัน ต้องใช้การคำนวณ (2529 : 102, อ้างถึงในเขต รัตนจรณะ และคณะ, 2537 : 27-28)

อนันต์ วัฒนานิก (2529 : 93) กล่าวถึงวันปลูกสร้างบ้านเรือนว่าไม่กำหนดวันดี วันร้ายเฉพาะวันไว้ หากวันใดตรงกับดวงจันทร์ขึ้นแรมต่อไปนี่ถือว่าเป็นชั่วร้าย วันอัปมงคล ห้ามการปลูกสร้างบ้านเรือน หรือประกอบกิจการมงคลต่าง ๆ ดังนี้

วัน 4 ค่ำ	เดือนรอบิอุลอาวัล (มีนาคม)
วัน 8 ค่ำ	เดือนมุฮัรรอม (มกราคม) รอบิอุลอาเคร์ (เมษายน)
วัน 10 ค่ำ	เดือนซอฟาร์ (กุมภาพันธ์)
วัน 12 ค่ำ	เดือนรายบ (กรกฎาคม)
วัน 20 ค่ำ	เดือนยามาติลอาเคร์ (มิถุนายน)
วัน 22 ค่ำ	เดือนยามาติลอาวัล (พฤษภาคม)
วัน 27 ค่ำ	เดือนรอมฎอน (กันยายน)
วัน 28 ค่ำ	เดือน ซุกกีฮ์เตาะห์ (พฤษภาคม)
วัน 29 ค่ำ	เดือนยามาติลอาเคร์ (มิถุนายน) เดือนชะบัน (สิงหาคม เดือน ชาวัล (ตุลาคม)

อนึ่งสำหรับการเทียบเดือนอาหรับซึ่งเป็นเดือนที่นับตามจันทรคติกับเดือนไทยซึ่งนับตามสุริยคตินั้นจะเทียบกันไม่ได้ เนื่องจากจะมีการเลื่อนล้ำ และเปลี่ยนแปลงตลอดทุกปี

สำหรับภฤกษ์ในการลงเรือนจะมีวิธีนับจากวันที่ตรงกับขึ้น 1 ค่ำของในแต่ละเดือนเพื่อดูว่าภฤกษ์ที่ไม่ดีจะตรงกับวันใด ซึ่งอัปบลชาหริ่ม หมัดสู (สัมภาษณ์), 2 เมษายน 2550 เล่าถึงวิธีการนับว่ามีดังนี้

ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันอาทิตย์	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันอังคาร
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันจันทร์	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันจันทร์
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันอังคาร	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันอาทิตย์
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันพุธ	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันเสาร์
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันเสาร์	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันพุธ
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันพฤหัสบดี	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันศุกร์
ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับ วันศุกร์	ภฤกษ์ไม่ดีตรงกับ	วันพฤหัสบดี

และมีข้อยกเว้นสำหรับเดือนสาม จะถือว่าเป็นเดือนที่ภฤกษ์ไม่ดี นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยอีกมากมายขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จะกระทำ

3.11 ศาสนาฮินดู-พุทธในโลกมลายู

ก่อนศาสนาฮินดูและพุทธจะมาสู่โลกมลายู ผู้คนมีความเชื่อแบบวิญญานนิยม ศาสนาฮินดูถูกเผยแพร่จากอินเดียและประสบความสำเร็จในการเผยแพร่สู่ชนชั้นปกครอง เช่น ราชินี แต่แม้ว่าผู้นับถือศาสนานี้จะจำกัดเฉพาะชนชั้นสูง การบูชาสถานบรรพบุรุษโดยกษัตริย์ฮินดูก็ยังถือปฏิบัติอยู่

ศาสนาฮินดูถูกผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิม เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาต่าง ๆ ในฮินดูก็ถูกนำมารวมกับความเชื่อต่อสิ่งลึกลับที่มีอยู่ในความเชื่อเดิม จึงก่อให้เกิดกระบวนการผสมผสานระหว่างความเชื่อฮินดูกับภูมิบุตร และความเชื่อฮินดูลัทธิพระเวทเองก็ไม่แตกต่างจากความเชื่อเดิมของคนมลายูมากนัก

หลังจากนั้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5 กุนาวรมัน (Gunavarman) กษัตริย์แห่งแคว้นแคชเมียร์ในอินเดียได้นำศาสนาพุทธนิกายหินยานเข้ามาเผยแพร่สู่โลกมลายู ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 7 ก็ได้มีนักเผยแผ่จากนิกายมหายาน ชื่อธรรมา (Dharama) โดยนิกายหลังนี้จะเน้นคำสอนในเรื่องโยคะ และให้ความสำคัญในการปฏิบัติโยคะและรำยมนตราเป็นหลัก

ศาสนาฮินดูและพุทธในภูมิภาคนี้ก็สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันแม้ว่าในอินเดียจะไม่สามารถรวมกันได้ ตัวอย่างของการผสมผสานคือ พระพุทธเจ้า กับ พระวิษณุ ทั้ง ๆ ที่วิษณุ คือหนึ่งในเทพเจ้าตามหลักความเชื่อตรีมูรติ (Trimurati) ของฮินดู ความเชื่อแนวนี้ทำให้มองเห็นภาพของศาสนาฮินดูในเกาะบาหลี ซึ่งได้รับเอาสถานะนักพรตพุทธเข้ามาไว้ในพิธีกรรม นอกจากนี้การร่วมกันของทั้งสองศาสนานี้ยังจะเห็นได้อีกจากการแกะสลักในเจดีย์บุโรพุโธ บนเกาะชวากลาง และเจดีย์จาโก ที่เมืองมาลัง บนเกาะชวาตะวันออก ที่ได้อธิบายถึงความร่วมมือระหว่างพระคิวะและพระพุทธเจ้า และในบางครั้งอาจเรียกว่า พระคิวะหรือพระพุทธเจ้า และคำว่าคิพุทยังถูกใช้เรียกชื่อกษัตริย์ฮินดูที่เกาะชวา

ในปัจจุบันการผสมผสานกันระหว่าง ฮินดู – พุทธ ยังปรากฏอยู่ในพิธีกรรมของชาวบาหลี เช่นพิธีกรรมขับไล่วิญญาณร้ายและพิธีฌาปนกิจ โดยพระหรือนักบวชจากทั้งสองศาสนาก็จะมาทำพิธีร่วมกัน และมีการใช้มนตราของทั้งสองศาสนา นักพรตฮินดูไวษณพนิกาย ซึ่งจะมีชื่อเรียกว่า มหาทวะ มหาคิ วรุท สังคระ สัมภูและ อิศวร ส่วนนักบวชในศาสนาพุทธจะเรียกว่า รัตนสัมภว ศรีอโมฆะสิทธิ และวิโรจนะ (Mata Rantai : Bali (รายการโทรทัศน์), 2007)

ข้อแตกต่างของนักบวชจากทั้งสองศาสนาจะสังเกตได้จากเครื่องแต่งกาย แต่ผู้ร่วมพิธีก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อแตกต่างนี้ ในส่วนของผู้นับถือทั้งสองศาสนาตามเทพที่ตัวเองนับถือ เช่น นับถือพระคิวะก็ไหว้รูปปั้นคิวลิงค์ หากนับถือพุทธก็จะไหว้รูปปั้นพระโพธิสัตว์

ศาสนาฮินดูเข้ามาสู่โลกมลายูก่อนโดยมีกระบวนการเผยแผ่ความเชื่อหลักเรื่อง ตรีมูรตี โดยไวษณพนิกายถูกเผยแผ่ในเกาะชวามากที่สุด จากนั้นศาสนาพุทธจากอินเดียก็ถูกเผยแผ่แทนที่ โดยอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูงและได้ถูกนำมาเป็นศาสนาประจำชาติในที่สุด ส่วนฮินดูไวษณพนิกายที่เดิมเคยมีอยู่ก็เข้าไปมีบทบาทในชนชั้นล่างต่อ (ชาวบ้าน) อย่างไรก็ตามทั้งสองศาสนาที่ได้รวมเป็นศาสนาใหม่ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมเหมือนที่ปรากฏอยู่ในอินเดีย

3.1.1.1 อิทธิพลศาสนาฮินดูต่อความคิดของคนมลายู

ก่อนฮินดูเข้ามาในสังคมมลายู คนมลายูมีความเชื่อแบบวิญญาณนิยม (Animism) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ได้รับมาจากยุคโบราณ ความเชื่อนี้มีลักษณะที่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ การบูชา วิญญาณบรรพบุรุษและสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมาก โดยความเชื่อดังกล่าวได้จัดระเบียบพฤติกรรมของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพราะมนุษย์จะเชื่อว่าแต่ละจะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกนี้ล้วนมีพลังลี้ลับเหนือธรรมชาติหรือเจ้าที่อยู่เบื้องหลัง

เมื่อศาสนาฮินดูเข้ามาสู่โลกมลายูและเกิดการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4-5 ความคิดของคนมลายูก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก ขณะเดียวกันศาสนาฮินดูลัทธิพระเวท ซึ่งเชื่อต่ออำนาจของเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ได้เข้ามาแทนที่ ความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าที่และวิญญาณลี้ลับ และเติมเต็มความเชื่อต่อเจ้าที่และอำนาจลี้ลับ ซึ่งคนมลายูเชื่อว่ามีอยู่ อาทิ ผน พายุ ภูเขา ทะเล ป่า ฯลฯ เช่น พระอินทร์ คือเทพแห่งสงครามและพายุ เทพวรุณ เป็นผู้ดูแลกฎหมายของโลก รุกธาท เทพเจ้าแห่งฟ้าร้อง ฟ้าผ่า อัคนี เทพแห่งไฟ สุริยะ เทพแห่งดวงอาทิตย์ วายู เทพแห่งลม สาวิตรี เทพแห่งอวกาศ อุษา เทพแห่งรุ่งอรุณ เป็นต้น (Ismail Hamid, 1991 : 53-54)

อิทธิพลความคิดฮินดูได้ปรากฏอยู่ในมนต์ คาถา ตัวอย่างเช่นการใช้คำว่าโอม (OM) ในเวทมนต์คาถา ซึ่งตายิบ ออสมาน (Taib Osman, 1967 : 14) กล่าวว่า โอมเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าฮินดู คือ พระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ ซึ่งเป็นแนวคิดตรีมูรตีในศาสนาฮินดู โดยศรีสัตยาศรีย (Srisatya Sai) ได้ให้รายละเอียดว่า “โอม” จัดเป็นคำศักดิ์สิทธิ์สำหรับชาวฮินดู เป็นคำรวบรวมถึงเทพเจ้าทั้งที่มีตัวตน (personal) และมีไม่มีตัวตน (impersonal) คำว่า โอม เป็นคำที่เปล่งออกมาจากการรวมกันของอักษร 3 ตัว คือ อะ อุ มะ มีคำอธิบายในเชิงปรัชญาว่า ในเบื้องต้นอันกำหนดเวลาไม่ได้ มีแต่พรหมันอันเป็นภาวะสงบนิ่งยิ่งใหญ่ (supreme silence) จากพรหมันนั่นเองได้กำหนดพลังที่ฉายเปล่งออกมาเป็นพลังเสียงแรกสุด (primeval sound) นั่นคือ “โอม” อาศัยถ้อยคำนี้ได้ก่อกำเนิดสิ่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ อันประกอบด้วยธาตุ 5 อย่างคือ อากาศธาตุ วาโยธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ และปฐวีธาตุ พลังของพรหมันที่แสดงออกมาโดยผ่านโอม จึงได้ซึมแทรกเข้าไปใน

สรรพสิ่ง และเป็นตัวการควบคุมสรรพสิ่งไว้ ดังนั้นจึงมีคำเรียกอีกอย่างว่า “ปราณวะ” หมายถึง ไหลผ่านปราณหรือชีวิตทั้งหมด (ประสาร สมพงษ์, 2544 : 30)

ตัวอย่างการใช้คำว่าโอมในมนตรามลายู เช่น OM...Mujarrablah azimat ini... จะเห็นได้ชัดว่าในมนตรามลายูปรากฏในรูปของชื่อเทพเจ้าต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาเช่น ความคิดเห็นของตายิบ ออสมาน (Taib Osman) ต่อมาเมื่อมีการถ่ายทอดต่อ ๆ กันจากรุ่นสู่รุ่น ชื่อของเทพเจ้าต่าง ๆ ก็เพี้ยนไป

อิทธิพลฮินดูในขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมลายูในสังคมมลายูเริ่มตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์จนถึงคลอดออกมา คนมลายูจะมีขนบธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติมากมาย เช่น พิธีการคลั่งท้องตอนตั้งครรภ์ พิธีเปิดปาก (ใช้น้ำผสมเกลือ) พิธีเหยียบธรณี เจาะหู (ในประ หากลูกชายหน้าเหมือนพ่อ ต้องเจาะหู) และพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการแต่งงานและการตาย ซึ่งเดิมทีพิธีกรรมดังกล่าวกระทำขึ้นเพื่อ ขอให้เทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยดลบันดาลความสุขแก่ลูก ๆ และสมาชิกในครอบครัว (นิอับดุลราทิบ บินนิฮัสซัน, (สัมภาษณ์) 15 มิถุนายน 2549)

ถึงแม้ว่าสังคมมลายูได้เข้ารับนับถืออิสลามเป็นเวลานานมาแล้ว แต่การปฏิบัติและลักษณะของวัฒนธรรมที่มีผลมาจากอิทธิพลของฮินดู-พุทธยังคงหลงเหลืออยู่ในหมู่ชาวมลายูปัตตานีตลอดจนชาวมลายูในรัฐมลายูอื่น ๆ ยังคงปฏิบัติวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว จนกระทั่งว่าในบางครั้งไม่สามารถแยกแยะได้ว่าการกระทำใดเป็นจารีตประเพณี หรือเป็นหน้าที่ในทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ความสำนึกในอิสลามและความศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนในด้านการปฏิบัติและความศรัทธาที่ไม่ขัดกับหลักการศาสนาที่แท้จริง ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอตัวอย่างในบางประเพณี ดังนี้

3.11.2 ประเพณีการฝากท้อง

ประเพณีการฝากท้องจะกระทำต่อผู้เป็นภรรยาที่กำลังตั้งครรรภ์เจ็ดเดือน โดยจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความง่ายในการคลอดและปิดปากยันตรรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีเครื่องมืออุปกรณ์หลายอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในพิธีกรรมของประเพณีนี้ ได้แก่ ผ้าขาวจำนวนห้าหลา ผ้าขาวม้าเจ็ดผืน ข้าวสารหนึ่งถ้วย ไข่ไก่หนึ่งฟอง ไบตอง มะพร้าวและลูกหมากอย่างละหนึ่งผล มีดโกนหนึ่งเล่ม หวี ซ้อน กระซอน น้ำมันและเข็มหนึ่งเล่ม นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์สำหรับการอาบ เช่น ด้ายหนึ่งก้อน ข้าวสารหนึ่งลิตร มะพร้าวหนึ่งผล ดอกหมากหนึ่งพวง เทียนสองเล่ม ไบมะพร้าว ผ้าขาวและขี้เถ้าของรูป มะนาวและน้ำอาบจากเจ็ดบ่อ กลีบดอกผสม และเหรียญกษาปณ์จำนวนหนึ่ง

พิธีกรรมของประเพณีการฝากท้อง ผู้หญิงที่ตั้งครรรภ์จะต้องนอนบนผ้าขาวม้าจำนวนเจ็ดผืน หลังจากนั้นหมอบต่ำแยจะดึงผ้าดังกล่าวที่ละผืนจนหมด ไข่ไก่หนึ่งฟองที่ปลุกเสกเรียบร้อยแล้วจะ

ถูกกลิ้งไปมาบนท้องพร้อม ๆ กับมีดโกนเสมือนหนึ่งว่าต้องการขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะขัดขวางการเกิดของเด็ก เสร็จแล้วหมอต้าแยจะทำการผูกท้อง เพื่อหลีกเลี่ยงภัยพิบัติ ส่วนที่ใช้กระซอนเพื่อตักดวงไฟได้มาซึ่งรายได้ และปัจจัยที่ยังชีพอื่น ๆ ส่วนใบตองหมากและมะพร้าวเอาไว้ใช้ขับไล่ผีทำชานาน โดยนำมะพร้าวที่ปอกแล้วกลิ้งบนท้องไปมาจากบนลงล่างจำนวนเจ็ดครั้ง และครั้งสุดท้ายจะปล่อยให้มะพร้าวกลิ้งเป็นอิสระ เมื่อลูกมะพร้าวหยุดหมอต้าแยก็จะสังเกตดูทิศทาง หากว่าหน้าของลูกมะพร้าวหันไปด้านบน แสดงว่าลูกในครรภ์จะเป็นเพศชาย แต่หากหันมาด้านล่างก็จะเป็นเพศหญิง ต่อจากนั้นผู้หญิงดังกล่าวจะถูกอาบด้วยน้ำดอกไม้มันที่ถูกรักษาในน้ำที่เอามาจากเจ็ดบ่อและพิธีกรรมยังมีอีกหลายขั้นตอนจนกว่าจะเสร็จพิธี

3.11.3 ประเพณีเข้าสู่สูต (ขลิบอวัยวะเพศชาย)

กลุ่มเด็กชายที่มีอายุราว ๆ ห้าปีจนถึงอายุสิบปีจะรวมกลุ่มกัน โดยที่ผู้ปกครองเห็นชอบเพื่อเข้าสู่สูตหมู่ ก่อนที่จะเข้าพิธีสูตเด็ก ๆ เหล่านี้จะถูกแห่รอบ ๆ หมู่บ้านโดยถูกอุ้มขึ้นบ่า แต่ถ้าเด็ก ๆ ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะก็จะถูกแห่โดยขี่ช้าง ซึ่งอาร์ โอ วินสเต็ด (R.O. Winstedt, 1961 : 111 -114) กล่าวว่า การกระทำดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูที่ทำการแห่แห่นรูปปั้นพระวิษณุด้วยการวางบนหลังช้าง เด็ก ๆ เหล่านี้จะถูกทาเล็บด้วยใบเทียน หลังจากนั้นพวกเขาจะนั่งบนเก้าอี้ที่ถูกประดับอย่างสวยงาม และได้รับการดูแลเป็นพิเศษเหมือนกับเจ้าบ่าว ต่อด้วยการป้อนข้าวเหนียวเหลืองและข้าวที่ได้รับการเสกจากผู้ที่จะทำการขลิบอวัยวะเพศ (โต๊ะมุเต้ม) ทั้งนี้เพื่อเรียกขวัญให้กลับมา โดยมีอุปกรณ์สำหรับทำพิธีสูตมีดังนี้

1. ผ้าขาวยาวห้าศอก
2. ไก่ตัวผู้หนึ่งตัว (บางแห่งไม่ใช่)
3. ภาชนะกลาง (Buyung) ที่มีน้ำ
4. ต้นกล้วย
5. ชันหมาก
6. เงินค่าทำขวัญ ซึ่งพ่อแม่จะมอบให้แก่ผู้จะทำการขลิบอวัยวะเพศของเด็ก

(โต๊ะมุเต้ม)

หลังจากพิธีเข้าสู่สูตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ช่วงระยะเวลาแห่งการงดเว้นสิ่งต้องห้ามก็เริ่มขึ้นเรื่องอาหารการกิน ผู้เข้าสู่สูตจะต้องงดเว้นอาหารที่มีความร้อน นอกจากนั้นห้ามเดินเที่ยวเตร่ไปมา เพราะกลัวว่าจะเดินข้ามบางสิ่งบางอย่างที่จะทำให้แผลบวม หรือหายช้า ผู้ทำการขลิบอวัยวะเพศ (โต๊ะมุเต้ม) จะหมั่นดูอาการของแผลตลอดระยะเวลาสามวันหลังทำการขลิบ สำหรับในปัจจุบันมัก

นิยมทำเป็นหมู่ โดยแพทย์เป็นผู้ขลิบ และบางแห่งอาจยังใช้โต๊ะมุเต็มเป็นผู้ขลิบ แต่ไม่มีพิธีรีตรองมากเหมือนในอดีต

3.11.4 ประเพณีการตาย

แม้ว่าพิธีกรรมฮินดูที่เกี่ยวกับการตาย คนมลายูไม่ถือปฏิบัติเนื่องจากขัดหลักการของศาสนาอิสลาม แต่ความเชื่อของฮินดูก็จะคงมีอยู่เช่น ในการจัดเลี้ยงการตาย 3 วัน 7 วัน 40 วัน 100 วัน ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่ในสังคมมลายู

หลังจากที่อิสลามเข้ามาสู่อาณาจักรมัชปาหิต งานเลี้ยงชราดาที่ใช้กราบไหว้บรรพบุรุษนั้นยังคงดำเนินต่อไป ในภาษาชวา งานเลี้ยงชราดา เรียกว่า ยาดรัน (Nyadran) งานเลี้ยงดังกล่าวถูกจัดขึ้นที่สุสานบรรพบุรุษในเดือนอรวะฮ์ (Bulan arwah) หรือรูวะฮ์ (Ruwah) หมายถึงเดือนชะอฺบาน ต้อนรับการมาของเดือนถือศีลอดหรือรอมฎอน ชาวบ้านจะพาอาหารมาที่กูโบร์ (สุสาน) หรือเลี้ยงอาหารเพื่อรำลึกถึงและกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ และทำพิธีสวดส่งดอกไม้ไปให้วิญญาณบรรพบุรุษ (Penye Karam) โดยดอกไม้บานาชนิดจะถูกโปรยลงบนไม้สีซัน³³ บนหลุมศพบรรพบุรุษ พร้อม ๆ กับการเผากายานและสวดมนต์ เช่นเดียวกับพิธีเซอลามัตตัน (Selamatan) ซึ่งจะถูกจัดขึ้นหลังจากที่คน ๆ หนึ่งได้เสียชีวิตลง 3 วัน 7 วัน 40 วัน 100 วัน 1 ปี 2 ปี และ 1 พันวันหลังการตาย พิธีเซอลามัตตัน (Selamatan) เป็นการรำลึกถึงวิญญาณผู้ตาย ซึ่งแท้จริงก็คือ การกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษนั่นเอง ซึ่งเป็นประเพณีที่ยังถือปฏิบัติอยู่ทั้งในสังคมของชาวชวาที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนิกอื่น (Slamet Muljana, 2006 : 252)

การกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษส่วนใหญ่จะกระทำในเดือนชะอฺบาน แต่จะถูกใช้ชื่ออื่นเรียกแทน นั่นคือ เดือนรูวะฮ์ หมายถึงวิญญาณ การเปลี่ยนคำเรียกนี้ เป็นการใช้เฉพาะเพื่อการกราบไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในเดือนนี้ ผู้คนจะนำพวงมาลัย มาวางบนไม้สีซันบรรพบุรุษและทำพิธีสวดขอความสุข ในวันที่ 20 หรือ 21 นั่นคือ เดือนแห่งการเยี่ยมหลุมฝังศพ หรือสุสานของบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ อีก เช่น พิธีเนเนปี (Nenepi) ซึ่งหมายถึง การนั่งสมาธิในสุสานบรรพบุรุษ โดยในสุสานที่ศักดิ์สิทธิ์บางแห่งจะมีผู้คนมากมายแห่เข้ามานั่งสมาธิ จนในที่สุดสถานที่ดังกล่าวกลายเป็นสถานที่เยี่ยมชมสำหรับสวดวอนขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ความต้องการของพวกเขาเป็นจริงได้ การกระทำเช่นนี้เกี่ยวข้องถึงการบูชาบรรพบุรุษและเยี่ยมชมสุสานบรรพบุรุษ สังคมมุสลิมในกายะฮ์ไม่ได้ห้ามการบูชาบรรพบุรุษและเยี่ยมชมสุสานบรรพบุรุษ ดังเห็นได้จากในสังคมอิสลามนิกายชีอะฮ์มีการฉลองวันคล้ายวันสิ้นชีวิตของอะฮ์ลุลบัยต์ซึ่งเป็นหลาน

³³ นีซัน กลายเสียงมาจากคำว่า นีซัน (نيسان) ในภาษาเปอร์เซีย หมายถึง ไม้ที่ใช้ปักเพื่อเป็นเครื่องหมายบนหลุมศพ

ของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ อย่างเอิกเกริกและใช้หลุมศพของท่านทั้งสองเป็นสถานที่สำหรับแสวงบุญ ซึ่งมีความเหมือนกันในเชิงพิธีกรรมระหว่างสังคมฮินดูกับชาวมุสลิมในกายชีอะฮ์ (Slamet Muljana, 2006 : 253)

สำหรับสังคมมลายูปัจจุบันยังสามารถพบเห็นพิธีทำบุญ 7 วัน หรือ 40 วัน เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ตาย ซึ่งเชื่อว่าพัฒนามาจากความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการบูชาบรรพบุรุษ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดและวิธีการก็ตาม

3.12 การใช้ชื่อ-สกุลของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานี

ในอดีตชาวมลายูปัตตานีนิยมตั้งโดยใช้ชื่อของผลไม้ ดอกไม้ พืชผัก สี และรสชาติ ซึ่งในปัจจุบันยังสามารถพบชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุแต่ก็มีจำนวนน้อยมาก อย่างเช่น บุงอ มือลอ ตีมุง และมานิส เป็นต้น

หลังจากการเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามผู้คนได้หันไปใช้ชื่อในภาษาอาหรับแทน โดยชื่อที่นิยมตั้ง ได้แก่ ชื่อที่มาจากคุณลักษณะของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งจะใช้คำว่า “อับดุล” นำหน้าเสมอ เช่น อับดุลลอฮ์ อับดุลเราะมาน อับดุลรอฮ์ดี เป็นต้น ชื่อของบรรดาศาสนทูต มุฮัมมัด ยูซุฟ ยะก๊อบ สุลัยมาน และชื่อของเคาะหะบะฮ์หรือบุคคลในครอบครัวของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ อย่างเช่น ออบู บักร์อุสมาน อลี อาอีชะฮ์ เคาะดีญะฮ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่มีความหมายดีในภาษาอาหรับ เช่น นูรุดดีน นูร์มาน กอมารุดดีน³⁴ เป็นต้น (Waemaji Paramal, 1991 : 20)

เนื่องจากคนมุสลิมส่วนใหญ่เลือกที่จะตั้งชื่อบุตรหลานของตนเป็นภาษาอาหรับ โดยเฉพาะชื่อบรรดาศาสนทูตและบรรดาเคาะหะบะฮ์ ดังนั้นชื่อคนส่วนใหญ่จะเป็นชื่อภาษาอาหรับ ทั้งนี้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลานของตน แต่เมื่อชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้ในภาษามลายูถิ่นปัตตานีแล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก เช่น ชื่อมุฮัมมัด ในภาษามลายูถิ่นปัตตานีจะเป็น มุฮามะ, มาฮามะ, มาหามะ, ฮามะ, มามะ, มะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อนี้หน้าชื่ออื่นอีกด้วย เช่น มะ+ชื่อผู้ชาย เช่น มะนาเชร์, มะรอนิง, มะดาโอะ๊ะ, มะยูนุ, มะรอเซะ เป็นต้น (อัสสมิง กาเซ็ง, 2542 : 93-94) และชื่อของบรรดาศาสนทูตอื่น เช่น ยะอุกุบ เป็นยะโก๊ะ, ยาโก๊ะ, ยะโก๊ะบ ยูซุฟ เป็น ยูไซฟ, ยูไซ๊ะ, โชะ อิดริส เป็น ตือระะ ยูนูส เป็น ยูนู อิบรอฮีม เป็น อิบรอฮ็อง, รอฮ็อง, บรอฮ็อง เหล่านี้เป็นต้น

³⁴ นูรุดดีน หมายถึง รสมีแห่งศาสนา (นูร-รสมี ดีน-ศาสนา) นูร์มาน หมายถึง รสมีแห่งศรัทธา (นูร-รสมี อีมาน-ศรัทธา) และ กอมารุดดีน หมายถึง ดวงจันทร์แห่งศาสนา (กอมาร์-ดวงจันทร์ ดีน-ศาสนา)

อนึ่งในการตั้งชื่อบุตรนั้น บิดาหรือญาติพี่น้องมักจะทำให้ผู้รู้ทางศาสนาตั้ง ซึ่งผู้รู้จะตั้งโดยใช้คำในภาษาอาหรับ โดยยึดตามคำสอนของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า

)

((

ความว่า “ชื่อที่เป็นที่รักยิ่ง ณ อัลลอฮฺ คือ अबดุลลอฮฺ และ अबดุลเราะมาน”

(บันทึกโดย 'Ibn Mājah, 1987 : 3718)

)

((

ความว่า “พวกท่านจงตั้งชื่อตัวโดยใช้ชื่อของบรรดาศาสนทูต และชื่อที่เป็นที่รักยิ่ง ณ อัลลอฮฺ คือ अबดุลลอฮฺ และ अबดุลเราะมาน และชื่อที่ดียิ่ง คือ ฮาริษ และ ฮัมมาม และชื่อที่น่ารังเกียจยิ่ง คือ ฮัรบ³⁵ และ มุรเราะฮฺ³⁶”

(บันทึกโดย 'Abu Dāwūd, 1988 : 4299)

เดิมนั้นชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะใช้คำว่า “บิน” (Bin) หมายถึงบุตรชายของ ต่อท้ายชื่อตนเอง เช่น อาหมัด บิน अबดุลลอฮฺ หมายถึง อาหมัด บุตรชายของ अबดุลลอฮฺ ส่วนผู้หญิงจะใช้คำว่า “บินตี” (Binti) หมายถึง บุตรสาวของ เช่นฟาติมะห์ บินตี अबดุลลอฮฺ หมายถึง ฟาติมะห์เป็นบุตรสาวของ अबดุลลอฮฺ ในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อทางรัฐบาลได้ออกกฎหมายบังคับการมีชื่อและนามสกุล เมื่อ 1 กรกฎาคม 1913 ทำให้ชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีนามสกุลที่เพี้ยน

³⁵ หมายถึง สงคราม การฆ่าฟัน

³⁶ หมายถึง ความขมขื่น

จากธรรมเนียมเดิมของชาวมลายูที่ใช้คำว่า “บิน” และ “บินตี” ไม่ได้มีตามหลักการที่ถูกต้องอีกต่อไป และที่แปลกคือ “บินตี” ได้หายสาบสูญไปจาก ธรรมเนียมของชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนจะใช้คำว่า “บิน” แต่ “บิน” ในที่นี้อาจไม่ใช่หมายถึงผู้ชายหรือผู้หญิงคนนั้นเป็นบุตรของคนที่เป็นนามสกุล เช่น আহมัด บินอับดุลลอฮ์ อาจไม่ได้หมายความว่า আহมัด เป็นบุตรชายของอับดุลลอฮ์ เพราะอับดุลลอฮ์ในที่นี้อาจเป็นชื่อปู่หรือปู่ทวด หรือชื่อของบรรพบุรุษที่ไม่ใช่สายเลือดตรง ส่วนผู้หญิงก็จะเป็น ฟาตีมะห์ บินอับดุลลอฮ์ ย่อมไม่ใช่ฟาตีมะห์จะเป็นบุตรสาวของอับดุลลอฮ์ ซึ่งอับดุลลอฮ์อาจเป็นชื่อปู่หรือปู่ทวด หรือชื่อของบรรพบุรุษไม่ใช่สายเลือดตรงก็ได้ โดยรัตติยา สาและ (2547 : 259) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อเริ่มมีการใช้นามสกุล มุสลิม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าใจคำว่า นามสกุลในความหมาย “บิน” (บุตรของ) หรือ “บินตี” (บุตรรี่ของ) จึงใช้ชื่อบิดาเป็นชื่อสกุล ตามธรรมเนียมของวัฒนธรรมอิสลามที่ให้ความสำคัญกับชื่อบิดา และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปัจจุบันมีนามสกุลเดียวกันโดยไม่ได้เป็นญาติกัน

นอกจากนั้นชาวมลายูบางกลุ่มอาจไม่ใช่คำว่า “บิน” เป็นคำนำหน้านามสกุล แต่จะใช้เพียงชื่อบุคคลอย่างเดียว เช่น আহมัด อับดุลลอฮ์ และอับดุลลอฮ์ในที่นี้อาจไม่ใช่ชื่อบิดาของนาย আহมัด แต่อับดุลลอฮ์ อาจเป็นชื่อปู่ ปู่ทวด หรือชื่อของบรรพบุรุษที่ไม่ใช่สายเลือดตรงก็ได้ นอกจากนั้นชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีนามสกุลที่แปลก ๆ โดยอาศัยพื้นฐานต่าง ๆ เช่น

ชื่ออาชีฟ : นามสกุล ตูแกบือชี, ตาแนแม, อุแล

ชื่อพีชพันธ์ุ : นามสกุล ลีมา , อุบี, กูโน

ชื่อหมู่บ้าน : นามสกุล แคะและ

ชื่อสี : นามสกุล บีรู, ฮียา, กูนิง , แมเราะ

ชื่อสิ่งของ : นามสกุล ปาแย

ชื่อเผ่า : นามสกุล มลายู

ชื่อดินแดน : นามสกุล มาลาเย

ชื่อบุคคล + คำเรียก : นามสกุล อาลีบาเดาะ

ชื่อบุคคล + บุคคล นามสกุล เล๊ะเฮง (อับดุลลอฮ์ + อิบรอฮิม)

ชื่อที่ไม่รู้ที่มาที่ไป : นามสกุล อุเม็ง

ชื่อที่เกิดจากความเข้าใจผิด : นามสกุล สารัง๊ะ (มาจากตะฮะฮะ)

ดังนั้นการที่ชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้นามสกุลที่ค่อนข้างจะสับสนและไม่มิกฎระเบียบที่แน่นอน จึงเป็นการทำลายอัตลักษณ์ของตนเองไปในตัว

3.13 ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวมลายูปัตตานี

สภาพภูมิอากาศของภาคใต้เป็นอาณาบริเวณที่มีอากาศร้อนฝนตกชุก ความชื้นสูง มี 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อนและฝน ในฤดูร้อนอากาศจะไม่ร้อนจัดเหมือนภาคอื่น เนื่องจากได้รับการถ่ายเทความร้อนจากลมบกลมทะเลที่พัดผ่านอยู่ตลอดเวลา ในฤดูจะตกชุกมากกว่าภาคอื่น ทั้งนี้เพราะได้รับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้

ลักษณะทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศดังกล่าวนี้ มีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบเรือนพักอาศัยของประชาชนในภาคใต้ เช่น การออกแบบรูปทรงหลังคาให้ลาดเอียงมาก เพื่อระบายน้ำฝนจากหลังคาการใช้ตอม่อหรือฐานเสาแทนที่จะฝังเสาเรือนลงไป在地 ฯลฯ

บ้านเรือนนับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ เพื่อป้องกันอันตรายจากลมฟ้าอากาศและสัตว์ร้ายซึ่งต้องเหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ตลอดจนจารีตประเพณีทางสังคม และรูปแบบการดำเนินชีวิต สำหรับเรือนมลายู นอกจากจะสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ดังกล่าวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อการสร้างบ้านเรือนอย่างอย่างแท้จริง ทั้งรูปแบบการใช้พื้นที่ การอยู่อาศัย การประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิต และการประดับตกแต่งเรือนในเชิงงดงาม สำหรับบ้านในจังหวัดปัตตานีแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ บ้านทรงมลายู และบ้านทรงสมัยใหม่

โดยทั่วไปบ้านทรงมลายูมักเป็นเรือนแฝด และสามารถต่อขยายต่อไปได้ตามลักษณะของครอบครัวขยาย โดยมีฐานเชื่อมต่อกัน และมีการเล่นระดับพื้นเรือนให้ลดหลั่นกันไป เช่น พื้นบริเวณเฉลียงด้านบันไดหน้าแล้วยกพื้นไปเป็นระเบียง จากพื้นระเบียงเฉลียงบันไดหน้าแล้วยกพื้นไปเป็นระเบียง จากพื้นระเบียงจะยกระดับไปเป็นพื้นตัวเรือนจากตัวเรือนจะลดระดับไปเป็นพื้นครัว จากพื้นครัวจะลดระดับเป็นพื้นที่ซีกล่าง ซึ่งอยู่ติดกับบันไดหลัง

การลดระดับพื้นจะเห็นได้ชัดว่า มีการแยกสัดส่วนจากกันในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ บางตัวเรือนเมื่อมีการสร้างหลักเสร็จแล้ว ยังยังต้องกำหนดพื้นที่ให้เป็นบริเวณที่ใช้ทำพิธีละหมาด ซึ่งเป็นกิจวัตรที่ต้องกระทำวันละ 5 เวลา ส่วนการกั้นห้องเพื่อเป็นสัดส่วน เรือนมลายูจะกั้นแต่ที่จำเป็น นอกนั้นจะปล่อยพื้นที่เอนกประสงค์ อาทิ ใช้เป็นที่นอนของแขก ใช้เป็นที่สำหรับเลี้ยงอาหาร และใช้เป็นที่สำหรับสอนอัลกุรอานแก่เด็ก ๆ เป็นต้น ส่วนห้องที่กั้นไว้จะใช้เป็นที่นอนของลูกสาว หรือคู่บ่าวสาวเวลาแต่งงาน และใช้สำหรับเก็บทรัพย์สินของมีค่า หรืออาวุธ นอกจากนี้ยังใช้เป็นห้องนอนสำหรับแขกที่เป็นผู้หญิงที่ต้องมานอนค้างคืนอีกด้วย และการที่ตัวเรือนยกพื้นสูงผู้อาศัยจึงสามารถใช้ได้ถุนประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้เป็นบริเวณประกอบอาชีพเสริม อาทิ ทำกรรมกรสานเสื่อกระจูด หรืออาจใช้วางแคร่เพื่อพักผ่อน บางบ้านอาจกั้นเป็นคอกสัตว์ เป็นต้น

เนื่องจากประเพณีความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมจะแยกกิจกรรมของชายและหญิงอย่างชัดเจน ตัวเรือนจึงนิยมมีบันไดไว้ทั้งทางขึ้นหน้าบ้านและทางขึ้นครัว โดยทั่วไปผู้ชายจะใช้บันไดหน้า ส่วนผู้หญิงบันไดหลังบ้าน รวมทั้งเป็นการไม่รบกวนแขกในการเดินผ่านไปมาอีกด้วย

ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมของเรือนมลายู คือ การสร้างเรือนโดยการผลิตส่วนประกอบของเรือนก่อน แล้วจึงนำส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นขึ้นประกอบกันเป็นตัวเรือนอีกทีหนึ่ง ขณะเดียวกัน เมื่อต้องการย้ายไปประกอบในที่อื่น ๆ ตัวเรือนก็สามารถแยกออกได้เป็นส่วน ๆ ได้ เสาเรือนจะไม่ฝังลงดิน แต่จะเชื่อมยึดกับตอม่อหรือฐานเสาเพื่อป้องกันปลวก เนื่องจากมีความชื้นสูงมาก

นอกจากนี้เรือนมลายูปัจจุบันยังแยกส่วนแม่เรือนออกจากครัว โดยใช้เฉลียงเชื่อมต่อกัน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าบริเวณแม่เรือนเป็นบริเวณที่สะอาด ส่วนบริเวณครัวนั้นจะเกิดการสกปรกได้ง่าย การแยกจึงช่วยให้ทำความสะอาดได้ง่ายขึ้น และหากเกิดเพลิงไหม้บริเวณครัวยังสามารถดับเพลิงได้สะดวกอีกด้วย

ภาพที่ 30 ตัวอย่างบ้านทรงมลายู

ที่มา: เขต รัตนจรณะ และคณะ, 2537 : 91

บ้านทรงมลายูสามารถสังเกตได้ที่ส่วนที่สร้างขึ้นมาโดยที่ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมมลายู วิธีของชาวมลายูตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษได้มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมดังเห็นได้จากการตกแต่งส่วนประกอบของอาคารบ้านเรือน ชาวมลายูได้รับอิทธิพลของประเพณี และความเชื่อที่หลากหลาย

ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อที่สืบทอดตั้งแต่สมัยยุคหินที่เชื่อในเรื่องของวิญญาณ หลังจากนั้นชาวมลายูได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมของฮินดู อิสลาม สยามและตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเจริญของสถาปัตยกรรม รวมถึงปัจจัยทางด้านวัตถุและจิตวิทยาซึ่งเป็นสาเหตุทำให้อาคารบ้านเรือนมีรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บ้านทรงมลายูส่วนใหญ่ในสมัยก่อนจะมีหลังคายาว โดยช่างมักแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นรูปทรงของบ้านและหลังคาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่ได้รับสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เริ่มแรกสุดหลังคาบ้านทรงมลายูจะมุงด้วยจาก ต่อมาเปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้องดินเผาที่เกี่ยวข้องกับไม้ระแนง ซึ่งเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากในหมู่ชาวมลายูปัตตานี ส่วนเพดานทำด้วยไม้สักโดยตั้งให้ยื่นและทับด้วยไม้อีกครั้งหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าเพดานพอง (Dinding Kembang) หรืออาจทำมาจากไม้ไผ่สาน ในสมัยก่อนวัสดุที่ใช้สำหรับทำเพดานนอกจากจะทำด้วยไม้ไผ่แล้วอาจจะทำด้วยวัสดุอื่นอีก อาทิ จาก เป็นต้น การสานไม้เพื่อทำเพดานถือเป็นงานหัตถกรรมเก่าแก่ที่มีความงดงาม บ้านบางหลังอาจจะทำเพดานด้วยแผ่นไม้ที่ทำให้เรียบ เพดานจึงถือว่ามีความสำคัญในด้านสถาปัตยกรรมและการป้องกันความร้อน วัสดุที่ใช้สำหรับก่อสร้างในสมัยก่อน ได้แก่ ไม้ไผ่ หมาก และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของงานที่จะสร้าง

มุบีน เชปพาร์ด (Mubin Sheppard, 1973 : 425-431) ให้ความเห็นว่าปัตตานีมีทรงบ้าน 2 ชนิดที่สำคัญ ได้แก่ บ้านเดี่ยว (Rumah Bujang) ซึ่งประกอบด้วยเสาหกต้นและเรือนแฝด (Rumah Serambi) หรือบ้านเสาสิบสองต้น (Rumah tiang dua belas) บ้านทั้ง 2 ชนิดนี้จะมีการต่อเติมอาจจะเป็นส่วนชายหรือขวา ถ้าส่วนที่ต่อเติมมีหลังคาและมีความยาวเท่ากับบ้านจะเรียกว่า Selesar แต่ถ้าหากไม่มีหลังคาและสร้างต่อเนื่องไปยังประตูพร้อมกันนั้นมีบันไดลักษณะเช่นนี้จะเรียกว่า Lambu ความแตกต่างของบ้านทั้ง 2 ชนิดนี้จะเห็นได้จากเชิงชายที่ยาวและแกะสลักลวดลายอย่างสวยงาม ซึ่งภาษามลายูปัตตานีเรียกว่าเปอร์เมลิส (Pemelis) โดยสถาปัตยกรรมของบ้านทั้ง 2 แบบนี้มีอิทธิพลต่อรูปแบบของบ้านและราชวังในรัฐกลันตันและตรังกานู เช่นเดียวกันกับศิลปะ

รูปแบบการแกะสลักที่แพร่หลายไปทั่วแหลมมลายูได้รับอิทธิพลจากช่างแกะสลักชาวปัตตานีที่อพยพไปยังสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากสงคราม ส่วนที่รัฐแปรกอิทธิพลของสถาปัตยกรรมทรงบ้านปัตตานีที่เก่าแก่ได้หมดไปโดยมีอิทธิพลทรงบ้านในพื้นที่ไปแทนที่ เช่น บ้านทรงห้าหลังคา (Rumah perabung lima) บ้านทรงหลังคายาว (Rumah perabung Panjang) บ้านทรงกล้วยหนึ่งหวี (Pisang Sesikat) บ้านทรงหลังคาน้ำจั่ว (Limas) และอื่น ๆ อีกมากมาย บ้านทรงมลายูที่เก่าแก่ที่อยู่ในแหลมมลายูทั้งหมดจะทำด้วยไม้และมีหลังคาที่ลาดชันและมีเชิงชายยาว (มุฮัมหมัด ชัมบรี อับดุลมาลิก, 2543 : 91)

ปัจจุบันนิยมสร้างเป็นบ้านสมัยใหม่ซึ่งไม่มีลักษณะของมลายูหลงเหลืออยู่ โดยเสาบ้านจะหล่อด้วยปูน โครงสร้างส่วนบน หน้าต่าง ประตูส่วนใช้ไม้ ส่วนฝักันใช้อิฐบล็อกโบกด้วย

ปูนซีเมนต์ หลังคาใช้กระเบื้อง สำหรับขนาด และรูปแบบแตกต่างกันไปตามฐานะเจ้าของบ้าน และจำนวนของสมาชิกภายในบ้าน สามารถพบเห็นได้ทั่วไปและรูปแบบบ้านไม่แตกต่างจากส่วนอื่น ๆ ของประเทศ

ภาพที่ 31 ตัวอย่างบ้านทรงปัจจุบัน

ที่มา: อับดุลหาหรีม หมัดสุ, 20 เมษายน 2549

3.14 การแต่งกาย

โดยปกติชาวภาคใต้ทั่วไปนิยมสวมเสื้อผ้าบาง ๆ นุ่งหลวม ๆ สำหรับอยู่กับบ้าน เพราะสภาพอากาศใกล้ศูนย์สูตร ค่อนข้างร้อน ความร้อนแต่ละฤดูกาลไม่แตกต่างกันนัก จึงใช้เสื้อผ้าลักษณะเดียวกันได้ตลอดทั้งปี ส่วนชุดทำงานผู้ชายมักมีผ้าโพกศีรษะเพื่อกันแดดกันฝนหรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น ชับเหงื่อ หรือคาดเอว นิยมปกปิดเฉพาะส่วนที่จำเป็น ส่วนใหญ่นิยมนุ่งผ้าโสร่ง ผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าซิ่น หญิงมีอายุนิยมนุ่งผ้าถุงพิมพ์ลาย หรือผ้าโจงกระเบน ส่วนผู้หญิงในภาคใต้ตอนล่างและภาคใต้ฝั่งตะวันตกนิยมนุ่งผ้าพิมพ์ลายที่เรียกว่า ผ้าปาเต๊ะตามแบบวัฒนธรรม ชาว – มลายู และนิยมพิมพ์ลายเพื่อใช้เองกันอย่างแพร่หลาย (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2543 :197)

ในสมัยโบราณ ชายชาวมลายูนิยมแต่งกายด้วยชุดปูมอปอดตอง ซึ่งปัจจุบันไม่นิยมแล้ว ประกอบด้วย เสื้อคอกลมสีขาว ผ่าหน้ายาวพอสมควร สวมทางศีรษะได้ ติดกระดุมสามเม็ด แขนสั้น ส่วนผ้าที่นุ่งมีลักษณะเหมือนผ้าขาวม้า ทำด้วยสีสันค่อนข้างฉูดฉาด มักเย็บเป็นถุง ใช้นุ่งทับบน

เสื้อ เวลานุ่งต้องให้ชายทั้งสองข้างห้อยอยู่ตรงกลางเป็นมุมแหลม(ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าปูณอ ปอ ตอง) มีผ้าเยื่อแซ ซึ่งเป็นผ้าจากเมืองจีนคล้ายผ้าแพรดอกในตัวของผ้าไหม เป็นผ้าที่มีขนาดเล็กกว่า นุ่งทับบนผ้าปูณอปอตองอีกชั้นหนึ่ง เสร็จแล้วเหน็บกริชหรือหอกด้วยก็ได้ การแต่งกายแบบนี้นิยมใช้ ผ้าโพกศีรษะ (स्ताง) (จิตติมา ระเด่นอาหมัด, 2529 : 39) นอกจากนี้ผ้าที่เคยนิยมกันมากอีกชนิดหนึ่ง คือ ผ้าลีมา เป็นลายมัดย้อม ผ้าทอพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงเป็นพิเศษคือผ้าทอลายจวนตานี มักเรียกกันว่า “ผ้าจวนตานี” เป็นลายสอดเสริมที่สวยงามและกลายเป็นผ้าเก่าแก่ที่หายากราคาแพงเป็นที่ต้องการของนักสะสม (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2543 : 197)

ครั้งศาสนาอิสลามเข้ามาสู่ภาคใต้ตอนล่าง ตามศาสนบัญญัติเป็นหลักกว้าง ๆ ว่าชายมุสลิมต้องปิดอวัยวะของร่างกายที่อยู่ระหว่างสะดือกับหัวเข่า หญิงมุสลิมต้องปิดทั้งร่างกายเว้นใบหน้าและฝ่ามือ ขณะที่ผู้อื่นร่วมอยู่ด้วย ยกเว้นผู้ที่ศาสนาห้ามแต่งงานด้วย ถ้าเปิดถือเป็นบาปหญิงมุสลิมจึงนิยมใช้ผ้าคลุมหัวที่บางเบา เป็นผ้าแพรมีสีพื้น หรือลายดอกไม้ตามรสนิยม ส่วนการแต่งกายของผู้ชาย ใน Tarikh Petani กล่าวถึงลักษณะการแต่งกายของชายมลายูปัตตานีในยุคแรก ๆ ว่า คนมลายูอิสลามมักจะนุ่งผ้าและถือขวานหรือเหน็บกริช ส่วนคนมลายูพุทธจะผูกเชือกแขวนรูปเคารพที่ทำด้วยทองเหลือง ทองแดง หรือเหล็ก (ครองชัย หัตถา, 2548 : 36)

ขณะที่โคลงจารึกวัดโพธิ์ ซึ่งเข้าใจว่าจารึกในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณปี พ.ศ. 2374-2390 กล่าวถึงภาพการแต่งกายของชาวมลายูไว้ว่า

ใส่เสื้อชนิดน้อยโพก	ผ้าตบิต ³⁷
ชาติแขกมลายูหลาย	เหล่าเชื้อ
เคียนคาดปั้นแห่งกฤช	เหน็บแนม เอวแฮ
กุมหอกคู่เคื้อเงื่อ	ง่ารำ
เข้าสู่เฝ้าช้อนนอกแทบ	ขอดใจ
อ่านมุหุลุดลำน่าน่า	สอดคล้อง
ยะหริงแปะไทรไทร	มุหิจด ก็ดี
เพลงประพุดีร้องต้อง	อย่างกัน
	กรมหมื่นไกรสรวิชิต

³⁷ ผ้าตบิต หมายถึง ผ้าโพกศีรษะ เรียกเพี้ยนตามภาษาชาวบ้านว่า ส้าระบัน ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาเปอร์เซียว่า เสרבันด์ (เสร-ศีรษะ บันด์- พัน โพก) ในภาษาอังกฤษเรียก Turban (ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์, 2545 : 109)

จากโคลงข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชาวมลายูและชาวลัวะมีขนบธรรมเนียม ภาษา และ วรรณคดีคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยมาก่อน และ ยิ่งกว่านั้นคือ มาจากเชื้อชาติเดียวกัน ต่อมาเมื่อนับถือศาสนาอิสลามเค้าขนบธรรมเนียมเดิมก็ยังคงมี อยู่ในการแต่งกายจะนุ่งโสร่ง สวมเสื้อบางแบบกุดเย็บ โปกศึรชะ เหน็บกริช มีหอกเป็นอาวุธ

ภาพที่ 32 การแต่งกายของชาวมลายูปัตตานีช่วงต้นรัตนโกสินทร์

ที่มา: สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2543 : 94

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชนชั้นปกครองและข้าราชการนิยมใช้ผ้าโปกศึรชะเมื่อ แต่งกายด้วยชุดท้องถิ่นและชุดเครื่องแบบข้าราชการ จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวเริ่มมีการแต่งกายด้วยชุดสากลนิยมและชุดข้าราชการมักใช้หมวกช่อเกี้ยว ส่วนประชาชนสวม เสื้อแขนสั้น นุ่งผ้าตาหมากรุกและโปกศึรชะ ในอดีต หมวกช่อเกี้ยวทำด้วยผ้ากำมะหยี่สีดำ มีทั้งที่ทำ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสั่งซื้อจากอินโดนีเซีย นิยมใช้ทั่วไปเวลาออกนอกบ้าน รวมทั้งไป ละหมาดที่มัสยิด (จรัรัตน์ บัวแก้ว และคณะ, 2549 : 13)

นอกจากนี้ยังมีภาพวาดขณะกษัตริย์อิเญาเสด็จประพาส พร้อมไพร่พลที่แต่งกายโดยมี ผ้าโปกศึรชะ ในขณะเดียวกันจากภาพถ่ายเจ้าเมืองของ 7 หัวเมืองในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สะท้อนให้เห็นการใช้หมวกรูปทรงต่าง ๆ โดยเฉพาะหมวกช่อเกี้ยวมีปรากฏให้ เห็น

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พบหลักฐานเป็นภาพถ่ายที่ ชาวเมืองปัตตานีจัดขบวนบุหงาสีระเพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายพระองค์ ประชาชนแต่งกายด้วยเสื้อคือ

โละบลาอ โปกผ้าที่ศีรษะ ส่วนข้าราชการสวมเสื้อคอปิดแขนยาว สวมหมวกช่อเก๊ะ ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมสีดำ อย่างไรก็ตามเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้วความนิยมใช้หมวกกปิเยาะห์ที่สีขาวเริ่มปรากฏให้เห็น ซึ่งชาวไทยมุสลิมจะใช้เวลาไปทำพิธีละหมาดกับเวลาไปศึกษาหาความรู้ทางศาสนาอิสลาม

การแต่งกายของชาวมลายูปัตตานีเหมือนกับการแต่งกายของชาวมลายูในประเทศมาเลเซียโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวมลายูในรัฐกลันตัน ของประเทศมาเลเซีย โดยผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่งเปอลีกัตและสวมเสื้อเชิ้ต ส่วนผู้หญิงจะนุ่งปาเต๊ะ สวมเสื้อแขนยาวและใช้ผ้าคลุมศีรษะและไหล่ หากเป็นช่วงเทศกาลพิธีทางศาสนาอย่างเช่นในการละหมาดวันศุกร์ วันอีดิลฟิฏรุ³⁸ อีดิลอัฎฮา³⁹ และพิธีแต่งงาน ผู้ชายก็จะแต่งกายด้วยเสื้อต่อโละบลาอ ส่วนผู้หญิงก็จะแต่งกายด้วยชุดกุรง⁴⁰ และชุดบันดง

การแต่งกายในปัจจุบัน ส่วนมากปรับไปตามสมัยนิยมในส่วนที่ไม่ขัดกับศาสนาบัญญัติ จึงมีสิ่งที่แต่งตามศาสนบัญญัติ ท้องถิ่นนิยมและสากลนิยม ในขณะเดียวกันการแต่งกายซึ่งเป็นวัฒนธรรมต่างถิ่นก็สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการสวมหมวกกปิเยาะห์ การใช้ผ้าพันศีรษะหรือผ้าซัรบัน และการสวมเสื้อคลุมยาวหรือเสื้อโต่บ ในการแต่งกายของผู้ชายและการสวมชุดอาบาญาะห์ การคลุมหน้าในชุดแต่งกายของสตรี โดยจะมีการสวมใส่กันมากเป็นพิเศษในเทศกาลและพิธีทางศาสนา เช่น พิธีละหมาดและในวันรายอปอซอ และรายอฮัจญ์ เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจว่าการไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ผู้หญิงมักแต่งกายด้วยชุดกุรงสีล้วนสวยงาม เหมือนชาวมลายูในประเทศมาเลเซีย รวมถึงการแต่งกายตามสมัยนิยมแบบตะวันตกในกลุ่มของวัยรุ่น คนวัยทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถพบได้โดยทั่วไปเหมือนกับพื้นที่ในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ

³⁸ เทศกาลเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสสิ้นสุดเดือนถือศีลอด ตรงกับวันที่ 1 เดือนเซาวาลของทุกปี หรือเดือนที่ 10 ตามปฏิทินอิสลาม

³⁹ เทศกาลเฉลิมฉลองเนื่องในพิธีฮัจญ์ ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจญะฮ์ของทุกปี หรือเดือนที่ 12 ตามปฏิทินอิสลาม

⁴⁰ มีลักษณะเป็นเสื้อคลุมแขนยาว มีชายเสื้อมาวถึงเข่า สวมคู่กับกระโปรงยาว